

Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi Journal of Penal Law and Criminology

Derleme Makalesi | Review Article

Açık Erişim | Open Access

Bireysel, Toplumsal ve Kültürel Etkenler Işığında Seri Öldürme

Serial Murder in the Light of Individual, Social and Cultural Factors

Gökçe Karakuş¹ & Hüseyin Nergiz²

¹ Kuruma bağlı değil, Muğla, Türkiye / Non-affiliated, Muğla, Türkiye

² Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye

Öz

Seri öldürme ülkeler arasında farklı kapsam ve bakış açılarıyla ele alınan bir araştırma konusudur. Araştırmalar öncelikle biyolojik ve psikolojik özellikler temelinde seri katillerin davranışlarını açıklamayı ve yeni seri katilleri saptama ve önleme yöntemlerine katkı sunmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda uluslararası karşılaştırmalara olanak tanıyacak sınıflamalar getirildiği fakat bu sınıflandırma çalışmalarının farklı ülkede gerçekleştirilmesi kültür ve toplum yapısının önemli bir etken olduğunu göstermiştir. Araştırmaların odağı da seri katillerin sosyo-demografik özelliklerine kaymaya başlamıştır. Türkiye’de ise seri katillerle ilgili yürütülen araştırmaların eksikliği dikkat çekmektedir. Yapılan sınırlı sayıda çalışmada Türkiye’deki seri katillerin öldürme davranışı biyolojik ve psikolojik açıdan saldırganlık kapsamında incelenmiş; Türkiye’nin kültürel ve toplumsal yapısı ile ilişkilendirilmemiştir. Bu derleme çalışmasında seri katillerin biyopsikososyal geçmişi, öldürme güdü ve yöntemleri farklı toplumlardaki araştırmalar aracılığıyla tartışılmıştır. Bu amaçla İngilizce ve Türkçe alan yazını taranarak erişilen ve uygun bulunan 76 bilimsel yayın ve haber ele alınmıştır. Bulgular saldırganın biyopsikososyal özelliklerinin farklı araştırmacılarla ve farklı ülkelerde gerçekleştirilen çalışmalarda benzerlikler sunduğu fakat farklı seri katil sınıflamalarına da yol açtığını göstermektedir. Seri öldürmenin araştırıldığı ülkenin kültür ve toplum yapısına göre farklılıklar sergilediği anlaşılmaktadır. Saldırganın mağdur seçimi, öldürme şekli ve saptanamaması toplumsal ve kültürel öğeler doğrultusunda açıklanabilmektedir.

Abstract

Serial murder is a research topic addressed with varying scopes and perspectives across different countries. Studies have aimed to explain the behavior of serial killers based on biological, psychological, and social characteristics and to contribute to methods for detecting and preventing new serial killers. In Türkiye, the limited studies conducted have examined the killing behavior of serial killers from biological and psychological perspectives within the framework of aggression, without relating it to Türkiye’s cultural and societal structure. This review discusses the biopsychosocial backgrounds, motives, and methods of serial killers through research conducted in different societies. In this study, the literature in English and Turkish was reviewed and found to be appropriate. Seventy six scientific publications and news were analyzed. Findings indicate that the biopsychosocial characteristics of perpetrators show similarities across studies conducted by different researchers and in different countries, yet also lead to different classifications of serial killers. Serial murder exhibits variations based on the cultural and societal structures of the country in which it is studied. The perpetrator’s choice of victim, method of killing, and ability to evade detection can be explained through societal and cultural elements.

Anahtar Kelimeler Seri öldürme • seri cinayet • seri katil • kültür.

Keywords Serial murder • serial killer • culture

“ Atıf | Citation: Karakuş, G. & Nergiz, H. (2025). Bireysel, toplumsal ve kültürel etkenler ışığında seri öldürme. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi–Journal of Penal Law and Criminology*, 13(1), 123–151. <https://doi.org/10.26650/JPLC2023-1402379>

© This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2025. Karakuş, G. & Nergiz, H.

✉ Sorumlu Yazar | Corresponding author: Gökçe Karakuş karakus9921@gmail.com

Extended Summary

Serial murder is a multifaceted phenomenon that reflects the complex interplay of biological, psychological, and socio-economic factors shaping the perpetrators' behaviors. To gain a comprehensive understanding of serial killers, researchers examined diverse dimensions, including psychopathology, family dynamics, adverse childhood experiences, and cognitive abilities. Many serial killers originate from troubled family environments, such as single-parent households or those characterized by inadequate parenting. The association between violence and murder has been most notably linked to schizophrenia and paranoid disorders in men, as well as to schizophrenia and atypical psychosis in women. However, only a small percentage of serial murderers are diagnosed with psychotic disorders. Furthermore, histories of physical, sexual, and emotional abuse, along with maltreatment such as abandonment and neglect, are commonly observed among serial killers, particularly those exhibiting psychopathic or sexually sadistic tendencies. Contrary to popular belief, the average serial killer does not possess a high IQ, although individuals with a greater number of victims often demonstrate higher levels of intelligence.

Research indicates that aggression in serial killers is influenced not only by past traumas, psychological health, and personality traits but also by biological factors, such as brain structures and neurotransmitter activity. Abnormalities in the prefrontal cortex, increased subcortical activity, and imbalances in neurotransmitters such as serotonin and dopamine significantly contribute to the aggressive behaviors observed in serial killers. Disruptions in the brain regions responsible for impulse control and emotional regulation further intensify their violent tendencies.

Frequently, the genesis of serial murder is intricately linked to underlying psychological and socio-economic issues, often stemming from traumatic experiences. Societal changes, including economic, political, and social shifts, can further exacerbate trauma. Unmitigated, undetected, and untreated traumas increase an individual's vulnerability to subsequent traumas, potentially steering them toward criminal behavior. The sensationalistic portrayal of serial murders in the media, arts, and entertainment sectors not only fuels public fascination but also creates opportunities for imitators, making them harder to detect. This imitative behavior not only to avoid capture but also to model their killings after high-profile cases.

Given the diverse societal perspectives on serial murder, it is essential to approach the subject with sensitivity and convey it responsibly to the public. Recent studies underscore the significant influence of cultural factors on serial murder, shaping both the perpetrator's mindset and societal perceptions. For instance, in Japan, the widespread availability of pornography is associated with a decrease in sexual crimes, including murder, whereas in the United States, pornography is often linked to crimes of passion. This contrast highlights the significant role of cultural influences in both understanding and preventing serial murder. The necessity of examining serial murder within cultural contexts is evident from these differences. The varying rates of serial murder between countries reflect the influence of cultural factors. Collectivist cultures, characterized by strong social bonds, contribute significantly to the detection and prevention of serial murder. In contrast, individualistic societies might inadvertently foster crime by promoting smaller social living spaces.

The Routine Activity Theory also identifies factors that create opportunities for serial murder, including the accessibility of victims, the perpetrator's motivations, and the lack of effective security measures. Individualistic cultural structures, often associated with urbanization, can accelerate serial murder and complicate prevention efforts. These conditions collectively create opportunities for potential serial killers to select victims and evade capture. Societal structures also play a critical role in shaping the motivations and behaviors of potential perpetrators. In South Africa, specific geographical and economic conditions create an environment conducive to serial murder. Serial killers often exploit promises of employment to lure economically disadvantaged individuals into remote areas, where vast open spaces complicate crime detection.

In these settings, methods such as strangulation or smothering with objects found in the wilderness further hinder crime identification and resolution. Cultural and societal elements can serve as incentives, accelerators, or inhibitors of serial murder. The rates of serial murder across countries depend not only on the effective application of scientific innovations in crime studies but also on the integration of diverse perspectives on serial murder. Thus, the study of serial murder should be approached with meticulous care, avoiding sensationalism, and focusing on the development of effective prevention and intervention strategies.

Giriş

Suç oranları arasında öldürme¹ oranı yıllar içinde artmaktadır. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (United Nations Office On Drugs And Crime, UNODC) tarafından toplanan veriler dünyada 1990'da bildirilen kasten gerçekleştirilen öldürme sayısı 362.000 iken, 2017'de 464,000'e yükseldiğini göstermektedir. Bu artış zamanla hızla artan dünya nüfusu da göz önüne alındığında daha anlaşılır olmaktadır. Nüfus ile bağlantılı olarak ülkeler arası öldürme oranlarına bakıldığında ise bazı kıtalar arasında büyük farklar gözlenmektedir. Örneğin her 100.000 kişide öldürme gerçekleştirme oranı Amerika'da 17.2 iken Asya'da 2.3'tür (UNODC,2019). Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Federal Soruşturma Bürosu (Federal Bureau of Investigation, [FSB]) herhangi bir yılda gerçekleştirilen tüm öldürmelerin yaklaşık %1'den daha azının seri öldürme tanımına uyduğunu belirtmektedir. Buna rağmen seri öldürme pek çok makale, film ve kitaba konu olarak öldürme davranışının en ünlü alt türü olarak ortaya çıkmaktadır (FSB, 2005). Ülkeler arasında değişken oranlarda gözlenen kasten öldürme oranları seri öldürmenin de kültürlerarası incelenmesinde önemli bir neden haline gelmiştir. Bu makalede bu suçun bazı ülkelerde, diğer ülkelere kıyasla neden daha az gerçekleştiği kuramsal bilgiler ve araştırma bulguları ışığında tartışılacaktır.

Aamodt ve arkadaşlarının (2023), en az bir seri katilin belirlendiği, Türkiye de dahil olmak üzere 115 ülkeden topladığı verilere göre dünyadaki seri katillerin %64'ünün (3.690) ABD'de olduğu saptanmıştır. En az 100 seri katilin belirlendiği diğer ülkelerin ise İngiltere (182), Rusya (164), Japonya (138), Hindistan (130) Güney Afrika (129) ve Kanada (125) olduğu görülmektedir. En az 10 seri katil vakasının belirlendiği ve nüfuslarına göre en düşük seri katil oranına sahip ülkeler ise Çin, Pakistan, Nijerya, Hindistan, İran, Tayland ve en alt sırada, 15 seri katille, Türkiye'dir.

Türkiye'de seri öldürmeye dair oldukça kısıtlı araştırma bulunmaktadır. Nitekim seri öldürme ülkede yasal olarak tanımlanmamakla birlikte seri öldürme vakalarının Türkiye'de nadir olduğu hatta hiç gözlemlenmediği düşünülmektedir (Erdoğan, 2021; Yavuz, 2016). Fakat Türkiye'de de seri öldürmelerin gerçekleştirildiği ve Çumra Canavarı, Kolici gibi kişilerin yakalanana kadar uzun süre eylemlerini sürdürdüğü bilinmektedir (Yavuz, 2016). Ayrıca Türkiye'deki alan yazının da seri öldürmeyle ilgili araştırmalar arasında kültürün ve toplum yapısının etkisini diğer ülkelerle kıyaslayarak açıklayan çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda Türk alan yazınında seri katillerin biyolojik, psikolojik, sosyodemografik ve kültürel alanlardaki yapılarını incelemek için bu derleme çalışmasının gerekli olduğu düşünülmüştür. Bu çalışma seri öldürmeyi açıklamaya, farklı ülkelerdeki araştırmalarda kullanılan sınıflamalar ve seri öldürme etkenlerini göstermeye ve seri öldürmenin ülkeler arasında neden ve ne tür değişiklikler barındırdığını açıklamaya çalışmıştır. Bu derleme makalesi için Google Scholar ve Connected Papers internet sayfaları üzerinden hem İngilizce hem Türkçe olarak "seri cinayet", "serial murder", "serial killers", "seri katil", "kültür" ve "culture" sözcükleri ile alan yazın taranarak erişilen hem İngilizce hem Türkçe makalelerin özetleri incelenmiş ve uygun bulunan 76 bilimsel yayın ve haberin bulguları aktarılmıştır. Ayrıca seri öldürme ile ilişki kitap ve haber kaynaklarına da yer verilmiştir.

1. Seri Öldürme Nedir?

Seri öldürmenin sıkça kabul gören tanımı Amerika Birleşik Devletleri FSB tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre aynı kişi veya kişiler tarafından farklı zaman dilimlerinde iki veya daha fazla kişinin yasal olmayan şekilde öldürülmesi seri öldürmedir. Ayrıca seri katilin öldürme eylemleri arasında zaman aralıklarının olması onu katliamcı katilden ayırmaktadır (FSB, 2005). Bazı araştırmacılar tarafından ise aynı kişi(ler)

¹5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda "öldürme" ifadesinin kullanılması nedeniyle çalışmamızda "cinayet" yerine "öldürme" sözcüğünün kullanımı tercih edilmiştir.

tarafından kasıtlı olarak ikiden fazla kişinin mağdur olduğu, arada en az bir haftalık duraklama dönemleri olan öldürmeler seri öldürme olarak tanımlanmaktadır (Farrell ve ark. 2011; Holmes ve ark., 1998; Harrison ve ark., 2015). Seri öldürmenin tanımı araştırmacılar arasında değişirken bazı ülkelerde (Türkiye, Hindistan) yasal olarak dahi tanımlanmamaktadır (Deepak,2021; Erdoğan, 2021).

A. Seri Katillerin Psikososyal Özellikleri

1. Psikopatoloji

Toplumda açıklanamayan davranışlar, davranışı sergileyen bireyin psikolojik sağlığının bozulmasına atfedilme eğilimindedir. Yapılan atıfların doğruluğunu inceleyen araştırmalar seri katillerde sıkça gözlenen bazı ruhsal bozukluklara ek olarak yaygın kişilik özelliklerini de saptamıştır. Seri katillerde ruhsal bozukluk olarak tanımlanamayan fakat toplumsal normların dışına çıkan yaygın bazı kişilik özellikleri suçunu gizleme yeteneği, aileye ve arkadaşaya yetersiz veya az bağlılık, güvensizlik ve istikrarsızlık korkusu, devamlı öldürme isteği ve sürekli yalan söylemedir (Dalal ve ark., 2009). Ek olarak, şehvet düşkünlüğü, kan ve bedene ilgi duyma, her şeye gücü yetebilirlik inancı, ölümlerle birlikte yaşama ve şöhret arayışı da sık görülen özelliklerdendir (Ramsland, 2006). Seri katillerde yaygın gözlenen bazı kişilik özellikleri psikopati ile ilişkilidir. Psikopati düzeyi yüksek olan bireyler diğer bireylerden baskınlık, saldırganlık, dürtüsellik, heyecan arayışı ve zarardan kaçınma gibi birçok farklı özellikte ayrılmaktadır (Levenston ve ark., 2000). Bu ayırıcı ve baskın özelliklerin etkisi seri katillerin sınıflamasında da gözlenebilmektedir. Sewall ve ark. (2013) üç saldırgan türü belirledikleri seri katil sınıflamasının bir türünü psikopatik saldırganlar olarak belirleyerek seri katiller arasında psikopati seviyesi yüksek olan kişilerin sıklığına vurgu yapmaktadır. Fox ve Delisi (2019) cinsel sadistik ve seri katillerin psikopati düzeylerini karşılaştırdıklarında psikopati düzeyi arttıkça öldürmenin daha şiddetli, aşırı veya korkutucu olması arasında pozitif bir ilişki saptamıştır.

Suç davranışını sıklıkla psikopatoloji ile ilişkilendirme, akıl sağlığında anormallik bulunmayan bireylerin de suç davranışında bulunduğu veya akıl sağlığı anormallliği gösteren her bireyin suç davranışında bulunmadığı bilgisiyle sorgulanmaktadır. Psikopatoloji ve suç ilişkisinin daha detaylı incelenmesi, suç ile ilgili diğer bilimlerin kuramsal ve uygulamalı alanlardaki bilgilerini artıracak, psikopatoloji örnekleminin suça yönelme risk düzeyinin saptanmasını kolaylaştıracak ve tedavilerin kapsamını ve alınacak önlemlerin etkinliğini artıracaktır. Yetişkinlikte şiddet davranışlarının kaynağı olabilecek antisosyal kişilik bozukluğu gibi psikopatolojilere yol açabilen uzun süreli olarak hayvanlara kötü davranma, yangın çıkarma veya ciddi seviyedeki ateş ile oynama alışkanlığı ve altını ıslatma (enürezis) davranışları seri katillerin çoğunun çocukluk çağında sıklıkla bulunmaktadır (Cantürk ve Cantürk, 2004). Fakat altını ıslatma ve hayvanlara şiddet uygulama davranışları Güney Afrika'daki seri katiller için geçerli bulunmamıştır (Hodgkiss, 2004). Söderström Anckarsäter (2005) ise şiddet ve cinsel suç saldırganlarının çocukluk döneminde başlayan dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) ve davranım bozukluğu gibi yıkıcı davranış bozukluklarının yaygın olduğunu saptamıştır. Otizm spektrum bozukluğu, tik bozukluğu ve öğrenim güçlüğü ise görece daha azdır. Şiddet ve öldürme yetişkin erkeklerde en sık şizofreni (%32.4-35.5) ve paranoid bozukluk (%16.4-%31.0); kadınlarda ise şizofreni (%36.6-% 83.3) ve atipik psikoz (%22.0-% 83.3) bozukluklarında görülmektedir (Belli ve ark, 2011; Ural ve ark., 2013). Tek öldürme ile seri öldürme davranışları karşılaştırıldığında ise seri öldürme davranışında bulunan saldırganların %4'ünün psikotik bozukluğa sahip olduğu saptanmıştır (Kraemer ve ark., 2004).

Şizofreni, sanrı ve varsanılar ile tanımlanan bir bozukluk olduğundan özellikle de şiddet suçları ile ilişkili düşünülen bozukluklardan biridir. Fakat şizofreni tanısı almış ve öldürme gerçekleştirmiş bireyleri, şizofreni tanısı almış diğer bireylerden ayıran bazı özellikler olabilmektedir: erkek cinsiyet, paranoid alt tip tanısı, düşük sosyoekonomik düzey, erken başlangıç, şiddet öyküsü, öldürme anında sanrı varlığı, varsanılar, bilinç bulanıklığı (konfüzyon), dürtüsellik, madde kötüye kullanımı, antisosyal kişilik bozukluğu, hastaneye

yatırılma ve tedaviye karşı saldırgan bir şekilde direnç gösterme, tıbbi tedaviye uyumsuzluk, adli ve psikiyatrik öykü (Demirbaş, 2018).

Kişinin vicdandan yoksun olması ile ilişkili bir bozukluk olan antisosyal kişilik bozukluğu, kasten öldürme gibi suçlarla bağlantılı olduğu düşünülen ve incelenen bir kişilik bozukluğudur (DeFronzo ve ark., 2007; Demirbaş, 2018; Kılıç ve Balcıoğlu, 2012). Antisosyal kişilik bozukluğuna sahip bireyler temelde saldırgan, dürtüsel ve şefkatten yoksundurlar. Bu bozukluğa sahip seri katillerin suçluluk hissetmemekle birlikte suçla ilişkili davranışlarından cinsel doyum elde etmeleri de olağandır (DeFronzo ve ark., 2007). Seri katiller üzerine yapılan bir çalışmada örneklemin aynı anda antisosyal kişilik bozukluğu ve cinsel elezerlik (sadizm) ölçütlerini karşıladığı saptanmıştır (Geberth ve Turco, 1997, akt. Kılıç ve Balcıoğlu, 2012). Brezilya’da yürütülen bir araştırmada da antisosyal kişilik bozukluğu seri katillerde görülen en yaygın psikopatoloji olarak saptanmıştır (Silva ve ark., 2023).

Türkiye’de saptanan seri katil Y. Y. öldürme davranışlarını başka bir kişinin gerçekleştirdiğinden söz etmiştir (Yavuz, 2016). Nitekim Ted Bundy de içinde hep saklı bulunan ve kontrol edemediği bir varlıktan bahsetmiştir (Holmes ve ark., 1998). Gerçekleştirilen öldürmelerin içindeki bir başka kimliğe veya varlığa atfedilmesi, dissosiyatif kimlik bozukluğunun seri katillerdeki varlığına ve sıklığına dair pek çok soru doğurmuştur. Çocuklukta yaşanan uzun süreli ve yoğun fiziksel ve/veya cinsel istismar kaynaklı gelişen dissosiyatif kimlik bozukluğu katillerde sık rastlanan bir diğer psikopatolojidir (Lewis ve ark., 1997). Öldürme davranışında bulunacak kadar şiddet eğilimi yüksek bir kişiliğe sahip bireyler öldürme anında kendine yabancılaşma veya öldürme sonrasında bellek kaybı deneyimleyebilmektedir (Moskowitz, 2004). Seri katillerin çoğunun psikolojik tarama da içeren sağlık kayıtlarının olmaması yaygın gözlenen psikopatolojileri saptamayı ve önleyici müdahale yöntemleri gerçekleştirmeyi güçleştirmektedir (Silva ve ark., 2023; Varlıklar Demirkazık, 2014).

2. Saldırganların Aile Yapısı

Seri katillerin öldürme davranışının kalıtsal mı, yoksa çevresel etkilerle mi ortaya çıktığı süregiden tartışmalardan biridir. Bireyin çevresinin önemli bir kısmını oluşturan ve kalıttan daha öte etkisi olan aile yapısı da seri katillerin davranışlarını açıklayabilmek için incelenmesi gereken konulardan bir diğeridir.

Uluslararası oranlara bakıldığında seri katillerin yaklaşık %88’i bir veya her iki ebeveyni tarafından, %4,23’ü akrabaları tarafından ve %3,58’i de evlat edinen kişiler tarafından büyütülmüştür (Aamodt ve ark., 2023). Seri katillerin çoğunun sorunlu (tek ebeveyn, ebeveynlik becerilerinin ve ilgisinin yetersizliği vd.) ailelerde yer aldığı bilinmektedir (Ioana, 2013; Pilson, 2011). Harrison ve arkadaşları (2015) ABD örneklemleri çalışmalarında kadın seri katillerin çoğunun aile sorunları (alkol bağımlılığı olan, aşırı denetimci ebeveyn, aşağılayıcı tutumda anne ve ilgisiz veya tek ebeveyn) olan ortamlarda büyüdüğünü saptamıştır. Harbort ve Mokros (2001) Almanya örneklemleri çalışmalarında kadın ve erkek seri katillerin %80’inin sorunlu aile yapısına sahip olduğunu ve bunlardan %47,3’ünün fiziksel istismara uğradığı, %45,5’inin ailesinde alkol bağımlılığı olduğu, %36,4’ünün evlat edinildiği, %34,5’inin boşanmış ebeveynlere sahip olduğu ve %29,1’inin ebeveynleri veya kardeşlerinde suç davranışı gözlemlendiği saptanmıştır. Brezilya’da yürütülen çalışmada da seri katillerin ailelerinin %73,5’inde suç geçmişi olduğu saptanmıştır. Seri katillerin davranışlarında ailede erken yaşlarda gözlenen şiddet gibi suçla ilişkili davranışlarla iç içe olunması etkili olabilir (Silva ve ark., 2023). Fakat Miller’ın (2014b) da belirttiği gibi herhangi bir istismara maruz kalmadan ve yapısal veya işlevsel olarak sorunsuz ailelerde, olağan koşullarda yetişmiş seri katillerin de bulunabildiği unutulmamalıdır.

3. Olumsuz Çocukluk Yaşantıları

Dalal ve arkadaşları (2009) seri katilleri anlamının özünün, onların katı cezalar ve sert disiplin gibi erken çocukluk deneyimlerinde yattığını belirtmektedir. Seri öldürme davranışı sıklıkla gelişimin kritik dönemi olan çocukluk yıllarında yaşanan uzun süreli ihmal ve fiziksel, cinsel veya duygusal istismar ile

açıklanmaktadır (Açıkgöz ve ark., 2004; Alley, 2014; Ioana, 2013). ABD, Avustralya, Güney Afrika ve Almanya'da yürütülen araştırmalar seri katillerin çocukluklarında şiddet, istismar ve ihmale maruz kaldığını göstermektedir (Harbort ve Mokros, 2001; Hickey, 2010; Hodgkiss, 2001; Labuschagne, 2001). İstanbul örnekleminde ise saptanan yedi seri katilden altısının da fiziksel, cinsel veya psikolojik istismara uğradığı saptanmıştır (Makca ve ark., 2021).

Seri katillerin, özellikle de psikopatik ve cinsel sadist seri katillerin geçmişlerinde fiziksel, cinsel, duygusal istismar veya kötü muamele (terk edilme, ihmal vb.) yaygındır (Açıkgöz ve ark., 2004; DeFronzo ve ark., 2007; Miller, 2014b, Ressler ve ark., 1988). Kadın seri katillerin çocukluk veya yetişkinlik dönemlerinde erkek seri katillere kıyasla, istismar daha yaygın gözükmektedir (Harrison ve ark., 2015). Halka açık kaynaklardan (medya vb.) elde edilen bilgilere göre seri katillerin %73,2'si çocuklukta istismara uğramıştır. Çocukluklarında yaygın olarak fiziksel (%48,9) sonra psikolojik (%48,7) ve cinsel (%26,4) istismar görülmektedir. Seri katillerin çocukluk dönemlerinde uğradıkları istismar oranının 1980'lerden itibaren sürekli olarak artış göstermesi dikkat çekmektedir (Aamodt ve ark., 2023). Bu artış seri katillere yönelik profillemenin başlaması ve alandaki uzmanlığın artması ile de açıklanabilir.

Hickey (2016) uzun süreli veya çoklu travmaya maruz kalmanın birikimli olarak artacak olumsuz psikolojik etkiye neden olduğunu belirtmektedir. Ayrıca çocuklukta yaşanan travmalarla baş edememenin ilerleyen yıllarda sergilenecek davranışları belirlediğine dair Travma Kontrol Modelini (Trauma Control Model, TCM) sunmaktadır. Modele göre yaşanan her travma veya denge bozucu olay ileride sergilenen olumsuz ve sapkın davranış için birer tetikleyicidir (akt. Williams, 2017). Türkiye'de "Kolici" lakabıyla da tanınan O. A. travma sonrası diğer travmalara karşı kırılganlığın iyi bir örneğidir. Kendisi çocukluğunda ailesinden gördüğü şiddetin, yetişkinliğinde ise Gölcük depreminin mağdurudur (Yavuz, 2016). Nitekim deprem sonrasında başlayan seri öldürmeler de travmaların tetikleyici özelliğine bir örnek olabilir. Çocukluk döneminde istismara uğrama, bilişsel süreçlerde görülen sorunlarla da ilişkili bulunmuştur. Bu sorunlar ileride özümseyerek kodlamada hatalar, düşmanca yükleme yapma, saldırgan tepkiler verme ve saldırganlığı olumlu değerlendirme gibi saldırgan düşünme şekline yol açabilmektedir (Dodge ve ark., 1995).

Maroño ve arkadaşları (2020) çalışmasında özellikle fiziksel istismarın gelecekte saldırganlık ve şiddet sergilemeye yol açtığını bulmuştur. Bu seri katiller sıklıkla aşırı şiddet kullanarak öldürme davranışı göstermektedir. Fiziksel ve psikolojik istismara maruz kalanlar gerçekleştirdikleri öldürmelerde işkence, sakatlama (mutilation) ve bağlama gibi şiddet davranışlarını sergilemektedir. Cinsel istismara uğramış seri katiller ise hissettikleri şiddetli öfke ve kendini suçlama ile öldürmeyi hızlı gerçekleştirme eğilimlidirler. Öldürme sonrası pişmanlık ve suçluluk gösterme olasılıkları ise diğer seri katillere göre daha yüksektir. Türkiye'de "Mobilyacı katil" olarak tanınan S. A. D. de çocukluğunda uğradığı ve tanık olduğu cinsel istismarın mağduru olduğunu ifade etmiştir. Sonrasında pişman olduğunu söylediği beş hızlı (tek kurşunla) öldürmeden yargılanmıştır (Yavuz, 2016). Myers'e (2004) göre insanların fizyolojik doğalarında öfke yoluyla cinsel doyum sağlama bulunmamaktadır. Pison (2011) seri katillerde cinsel doyumun öfke yoluyla elde edilmesinin nedeni olarak çocuklukta öğrenilen cinsellik, cinsel haz ve acının sınırlarını belirten fizyolojik özelliklerin fizyolojik ve biyolojik sorunlar nedeniyle belirlenememesini göstermektedir. Cinsel doyum ve acı öğrenilebilir olduğundan ikisini ayıran sınırın istismar, şiddet veya fizyolojik deneyim ile belirsizleşebileceğini belirtmektedir.

Holmes ve arkadaşları (1998) çocukluk travmasının seri katillerin psikolojik gelişimlerinde önemli bir rol oynadığını, toplumsal etkenlerin ise travma etkisini azaltma veya arttırma yönünde katkı sağladığını belirtmektedir. Fakat bu kişileri seri katil yapan asıl travmanın ilk çocuklukta değil, genellikle ergenlik döneminde yaşandığını savunmaktadır.

Seri katillerin davranışlarını açıklarken sıkça bahsedilen çocukluk travmaları önemli bir etken olsa da ana etken değildir. Çocukluğunda aşağılama, terk edilme, şiddet veya istismar kaynaklı travma yaşamamış seri katiller de vardır (Frei ve ark., 2006; Miller, 2014b). Seri katil örneklemli çalışmaların kısıtlı veri ve örneklem büyüklüğü gibi yetersizlikleri düşünüldüğünde çocukluk travmalarının seri öldürme davranışında doğrudan etkisi olduğu söylenemez.

4. Zeka

Seri katillerin eylemlerini yakalanmadan, uzun yıllar sürdürebilmesi zekalarına yönelik yordamalara yol açmaktadır. Bu doğrultuda da çeşitli araştırmalarla seri katillerin zeka düzeyleri incelenmiştir. Aamodt ve arkadaşları (2023) ABD ağırlıklı örneklemle yürüttükleri çalışmalarında kadın ve erkek seri katiller için ortalama zeka puanının (IQ) 92,7 olduğunu saptamıştır. Ayrıca mağdur sayısı çok olan seri katillerin zeka katsayısının da yüksek olduğu görülmektedir. Beklenenin tersine ortalama bir seri katilin yüksek zeka katsayısına sahip olmadığı açıktır. Seri katiller arasında parasal çıkar güdüsüyle öldüren seri katillerin zeka katsayısı (87,2) en düşük iken, cinsel saldırı içermeyen haz alma güdüsüyle öldüren seri katillerin zeka puanı (105,7) en yüksek ortalamaya sahiptir. Harbort ve Mokros'un (2001) Almanya'da yürüttükleri araştırmalarında kadın ve erkek seri katillerin %42,9'unda zeka puanı ortalama (100-109,9), %25'inde ise ortalamadan altında (90-99,9) bulunmuştur.

B. Seri Katillerin Biyolojik Özellikleri

Saldırganlık sadece bireylerin geçmiş travmaları, psikolojik sağlıkları ve kişilik yapıları ile değil, biyolojik yapıları ile de ilişkilidir. Saldırganlık, başkalarına fiziksel veya psikolojik zarar vermeyi amaçlayan davranıştır ve dörde ayrılmaktadır: düşmanca saldırganlık, yer değiştiren saldırganlık, duygusal saldırganlık, araçsal saldırganlık. Duygusal saldırganlık, kısmen denetimsiz ve başka bir kişi tarafından başlatılan fiziksel veya sözlü saldırıya duygusal yüklü bir tepkidir. Araçsal saldırganlık ise hedefe ulaşmak adına yapılan denetimli, amaca yönelik ve duygudan yoksun davranıştır (Karakuş, 2017). Saldırganlığın beyindeki amigdala, temporal lob ve limbik sistem bölgeleriyle ilişkili olduğu bulunmuştur. Dürtüsel eylemleri denetimleyememenin ise orbitomedial prefrontal kortekste doku bozukluklarından (lezyonlardan) kaynaklandığı saptanmıştır (Abay ve Tuğlu, 2000). Bu bağlamda duygusal ve araçsal saldırganlık davranışlarına göre sınıflandırılan katillerin ilgili beyin bölgeleri incelenmiştir. Duygusal saldırgan bireyler, saldırganlık geçmişi olmayan bireylere göre, daha düşük prefrontal etkinlik ve daha yüksek subkortikal (korteks altı) etkinlik göstermiştir. Araçsal katillerin prefrontal etkinliği kontrol grubu ile benzer düzeyde olmasına karşın, subkortikal etkinlik düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (Raine ve ark., 1998). Prefrontal korteks, limbik sistemden kaynaklanan duygusal dürtüleri denetim altında tutan beyin bölgesidir. İşlevselliğini tam olarak sürdüren bir prefrontal korteks, bu tür dürtüleri denetim altında tutarak bireyin uygun yer ve zamanda uygun davranışı sergilemesini sağlamaktadır. Fakat bu beyin kısmında yer alan bir hasar, denetimin güçsüzleşmesine sebep olarak bireyin davranışlarının dürtüler temelinde gerçekleşmesine yol açmaktadır. Bu nedenle seri katillerin, duygusal saldırganlar dahil olmak üzere, sergiledikleri davranışlarının temelinde prefrontal korteks hasarının etkisi önemlidir (DeFronzo ve ark., 2007, Raine ve ark., 1998). Araçsal saldırganlarda prefrontal korteksin işlevselliğinin korunması davranışlarının üzerinde denetim sağlayabildiklerini gösterirken subkortikaldeki aşırı etkinlik, bu davranışların cinsel güdüler ve limbik sistemden kaynaklanan egemen olma isteği doğrultusunda gerçekleştiğini göstermektedir (Miller, 2014b).

Araştırmalar beyinde bulunan sinirsel iletilerden serotonin, dopamin, glutamat ve gama-aminobütrik asitin (GABA) de saldırganlık üzerinde uyarıcı veya ketleyici etkisi olabildiğini göstermektedir. Özellikle de serotonin, saldırganlık üzerinde ketleyici etkisi ile bilinmektedir (Abay ve Tuğlu, 2000; Miller, 2014b). Serotonerjik işlevselliğin düşük, dopaminerjik işlevselliğin ise yüksek olması saldırgan davranışların artmasıyla ilişkili bulunmuştur (Seo ve ark., 2008). Uhde ve Tancer (1995) GABA etkinliğini engelleyen agonistlerinin

saldırganlığı azalttığını, antagonistlerin arttırdığını ve diazepam gibi benzodiazepin türü ilaçlarla uzun süre ketlenen sinirsel ileticinin ters etki yaparak saldırganlığı arttırabildiğini belirtmiştir (akt. Abay ve Tuğlu, 2000). GABA ve glutamat etkinliğinin dengesizliği de subkortikal limbik sistemde yoğun etkinliğe yol açmaktadır. GABA işlevselliğinin azalması ve glutamaterjik işlevselliğin artması saldırgan davranışların da artmasıyla ilişkili bulunmuştur (Siever, 2008). Dopamin ve Norepinefrin de saldırganlığın artmasıyla ilişkili bulunmuştur (Gerra ve ark., 1997, Miller, 2014b, Seo, 2008). Yüksek testosteron hormonu da saldırganlık ile ilişkili bulunmuştur. Özellikle de düşük serotonin seviyesi ile birlikte görüldüğünde saldırganlık daha aktif olmaktadır (Miller, 2014b). Ayrıca seri katillerde kafa travmalarının sık olduğu görülmektedir. Seri katillerin dörtte biri kafa travması veya beyne zarar veren başka bir durum (erken yaşlarda menenjit gibi) yaşamıştır (Stone, 2009, akt. Allely ve ark., 2014). Fakat bu bilgi tek bir araştırma sonucunda elde edilmiş olup, bu konu başka araştırmacılar tarafından incelenmemiştir (Allely ve ark., 2014).

Alan yazında suç davranışında bulunan ve bulunmayan bireylerde saldırganlığın biyolojik yönünü karşılaştıran araştırmaların odağı farklı olmakla birlikte, seri katillerle yürütülmüş çalışmaların sınırlı olduğu dikkati çekmektedir.

C. Seri Katillerin Sosyodemografik Özellikleri

Seri katillerle ilgili bir diğer merak konusu ise demografik değişkenler (cinsiyet, ırk/köken, sosyoekonomik durum vd.) açısından bir farklılaşma olup olmadığıdır. Seri katillerin çoğunluğunun beyaz ırktan, erkek ve genç yaşlarda olduğu pek çok araştırma tarafından gösterilmiştir (Kraemer ve ark., 2004; Miller, 2014a). Bu noktada araştırmaların çoğunlukla Amerika ve Avrupa kıtalarında yürütüldüğünü göz ardı etmemek gerekir. ABD'deki kadın seri katiller ise beyaz (%88,7), siyah (%9,7) ve latin (%1,6) ırktan olabilmektedir. Ortalama 32 yaşlarında ilk öldürmeyi gerçekleştirdikleri ve yaklaşık 40 yaşlarında da durdukları saptanmıştır (Harrison ve ark., 2015).

Amerika (%53), Avrupa (%29), Asya (%10), Afrika (%4) ve Okyanusya (%4) kıtalarından alınan bilgiler doğrultusunda erkek seri katiller genellikle 21 ve 30 yaşları aralığındadır ve yaş ortalamaları ise 30'dur. Kadın seri katiller de aynı yaş aralığında çoğunluk gösterirken yaş ortalamaları 32'dir. Kadın ve erkek olmak üzere grup seri katillerin yaşlarının erkekler için ortalama 27, kadınlar için ise ortalama 29 olduğu saptanmıştır (Gurian, 2017). Güney Afrika temelli bir çalışma ise ülkede henüz bir kadın seri katil saptanmadığını belirtmektedir. Erkek seri katillerin yaş ortalaması ise 29 olarak bulunmuştur (Salfati ve ark., 2014). Brezilya'da yürütülen araştırma da seri katillerin %78,4'ünün ilk öldürmelerini 18-25 yaş aralığında, ortalama 21 yaşında gerçekleştirdiğini saptamıştır (Silva ve ark., 2023). İstanbul örnekleminde ise saptanan seri katillerin tümünün erkek olduğu ve 17-40 yaş aralığında, ortalama 27.2 yaşında ilk öldürmelerini gerçekleştirdikleri saptanmıştır (Makca ve ark., 2021). Ayrıca çok uluslu yürütülen çalışmada olay yerini dağınık bırakan ile toplu veya karmaşık örüntü gösteren seri katiller arasında önemli derecede bir yaş farkı saptanmamıştır (Aamodt ve ark., 2023).

Saldırganların günlük yaşamlarındaki sorumlulukları (iş, evlilik vb.) da ülkeler arasında değişiklik göstermektedir. Çoğunluğu erkek seri katillerin oluşturduğu ABD örneklemleri bir çalışma saldırganların %61'inin iş sahibi olduğunu, eğitimlerini ortalama 11,5 yıl sürdürdüklerini ve %31'nin evli, %16'sının da eskiden evli olduğunu saptamıştır (Kraemer ve ark., 2004). Alman örneklemleri çalışma ise erkek ve kadın seri katillerden oluşan saldırganların çoğunun (%39,3), ABD örneklemleri ile benzer olarak, işsiz olduğunu, %55,2'sinin lise düzeyine kadar eğitim aldığını ve %65,5'inin düşük sosyoekonomik düzeye sahip ailelerden geldiğini saptamıştır (Harbort ve Mokros, 2001). Güney Afrika örneklemleri çalışmada ise erkek seri katillerin %60'ının romantik ilişki içerisinde, %36'sının bekar ve %4'ünün ise boşanmış olduğunu saptanmıştır. Saldırganların %55,2'si işçi, %34,5'i işsiz, %10,3'ü ise farklı işler (DJ ve geleneksel şifacı) yapmıştır. Saldırganların %48,4'ü ilköğretim, %39,3'ü lise düzeyinde eğitim almışken %9,7'si örgün eğitim almamıştır. Ayrıca saldırganların çoğu-

nun (%89,3) Vücut bütünlüğüne, cinsel dokunulmazlığa ve konut dokunulmazlığına karşı suçlar başta olmak üzere suç geçmişidir (Salfati ve ark., 2014). Brezilya'da yürütülen araştırmada ise seri katillerin %52'sinin düzenli ilişkisi olduğu, %60,8'inin ilkökul eğitimi tamamlamadığı ve %64,7'sinin kayıt dışı işlerde çalıştığı saptanmıştır (Silva ve ark., 2023). İstanbul örneklemleri çalışmada da saptanan tüm seri katillerin suç geçmişidir (Makca ve ark., 2021).

Kadın seri katillere ilişkin ulaşılabilen sosyodemografik bilgiler oldukça kısıtlıdır. Bunun nedeni ise kadın seri katillerin sayıca daha az olması veya daha zor saptanmasıdır (Harrison, 2015; McKinley ve Petherick, 2021; Salfati ve ark., 2014). Harrison ve arkadaşları (2015) yürüttükleri çalışmada ABD'deki kadın seri katillerin sosyodemografik özelliklerine ilişkin ayrıntılı bilgiler sunmaktadır. Örneklemin %54,2'sinin evli, %15,3'ünün boşanmış, %13,5'inin dul, %8,5'inin bekâr ve %8,5'inin de düzenli bir ilişkisi vardır. Daha önce evli, boşanmış veya dul olan kadınlar ortalama iki kez evlenmiştir ve %22,9'u üç veya daha fazla kez evlenmiştir. Kadın seri katillerin %55,3'ü orta, %40,4'ü düşük ve %4,3'ü ise yüksek sosyoekonomik düzeye sahiptir. Farklı işler yapan (hemşire, din öğretmeni, para karşılığı cinsel ilişki) kadın seri katiller olsa da çoğunluğu (%39,2) sağlık alanında iş sahibidir. Başka bir çalışmada ise ABD'deki erkek seri katillerin kadın seri katillere kıyasla toplumda daha düşük sosyoekonomik düzeye sahip olduğunu ve kadın seri katillerden daha düşük akademik başarı sergiledikleri saptanmıştır (Harrison ve ark., 2019).

1. Saldırganların Cinsiyet Farklılıkları

Kadınların seri öldürmeleri genellikle erkeklere kıyasla göz ardı edilerek kayıtlara farklı suçlar ile geçmiştir (Harrison, 2015; Mosechkin, 2021; Silvio ve ark., 2006). Toplumsal cinsiyet beklentileri, kadınların seri öldürme gibi bazı suçları gerçekleştirmeyeceği ön yargısı kadın seri katillerin sayısını ve özelliklerini belirlemedeki temel engeldir. Nitekim Hickey (2010) ABD örneklemleri çalışmasında seri katillerin %16'sının kadın olduğunu kanıtlamıştır. Aki (2003) de çalışmasında Japonya'daki seri katillerin %25'lik yüzdesini kadınların oluşturduğunu saptamıştır (akt. Hickey, 2010). Aamodt ve arkadaşları (2023) ise çok uluslu yürüttükleri çalışmalarında 1900'lü yıllardan beri saptanan seri katillerin yaklaşık %11'nin kadın olduğunu ve ABD'de %8,6 olan kadın seri katil oranının dünya genelinde %14,4 olduğunu saptamıştır. Kadın seri katiller 1930'lu yılların başlarında tüm seri katillerin 1/3'ünü oluştururken 1980'li yıllar itibarıyla yaklaşık %6 oranına inmiştir. Ayrıca erkek seri katillerin kadın seri katillere kıyasla öldürmeyi daha sık anormal davranışlar eşliğinde gerçekleştirdiği bulunmuştur. Bu kapsamda sıklıkla gözlenen anormal davranışlar işkence, ölüm sonrası cesedi parçalama, öldürürken aşırıya kaçma (aşırı şiddet kullanarak öldürme², ölüm sonrası şiddetin sürdürülmesi); nadiren karşılaşılan anormal davranışlar ise nekrofil, cesedin bir parçasını yeme ve mağdurun kanını içmektir.

Harrison ve arkadaşları (2019) kuramsal olarak erkek seri katillerin avcı, kadın seri katillerin ise toplayıcı olduğunu belirtmiştir. Çünkü erkekler genelde mağduru tanımadığı insanlar arasından izleyerek seçmekte ve yaşadıkları yerden uzakta "avlanarak" öldürmektedirler. Kadın seri katiller ise çevrelerindeki tanıdıkları mağdur olarak seçmekte ve belirli bir yerde kalarak öldürmektedir. Ayrıca ABD'deki seri katiller örneklemleri yürütülen bu çalışma, kadın seri katillerin uzun süreli ilişkide oldukları partnerlerini/eşlerini hedef alma olasılığını erkek seri katillere kıyasla 6 kat daha fazla bulmuştur. Erkek seri katiller ise kadın seri katillere kıyasla 10 kat daha fazla cinsel güdüyle öldürmekte ve genelde karşı cinsten yetişkinleri, nadiren de çocukları mağdur olarak seçmektedirler.

Farklı ülkelerde yapılan araştırmalar erkek seri katillerin mağdurlarının çoğunluğunu kadınlar oluştururken kadın seri katillerin mağdurları arasında belirgin bir cinsiyet ayrımı görülmediği konusunda örtüşmektedir (McKinley ve Petherick, 2021; Salfati ve ark., 2014). Fakat kadın seri katiller hem tanıdık ve aile

²İngilizce "overkill" sözcüğünden çevrilmiş olan kavram, öldürmek için gerekli olandan daha fazla şiddet uygulamak anlamına gelmektedir (Ressler, Douglas ve Burgess, 1988). Örneğin: iki kez ateş edildiğinde ölecek kişiye 5 kez ateş edilmesi.

üyelerini hem de bebek ve çocukları erkek seri katillere kıyasla daha sık mağdur olarak seçmektedir (Aamodt ve ark., 2023; McKinley ve Petherick, 2021). Japonya örneklemleri bir çalışmaya göre aile üyelerini mağdur olarak seçme oranı erkeklerde %12 iken kadınlarda %60 olarak saptanmıştır (Aki, 2003, akt. Hickey, 2010).

D. Saldırganların Öldürme Güdüsü

Miller (2014b) seri katillere yönelik açıklamaları psikodinamik ve bilişsel yaklaşımlar altında sıralamıştır. Psikodinamik yaklaşım çerçevesinde ele alınan kuramlar öldürme davranışının sağladığı rahatlamadan ötürmenin ana nedeni olduğunu ileri sürmektedir (Malmquist, 1996; Schlesinger, 2000; Simon, 2008). Hayal kurma ile başlayıp ilk öldürmenin gerçekleştirilmesi ve öldürme davranışının yinelenmesi ile ilerleyen süreçte birey, davranışları sonucunda edindiği rahatlatma etkisinin sürmesi veya daha güçlü bir etki için gittikçe daha güçlü bir uyarıcı arayışına girmektedir. Öldürmenin serileşmesi, aşırı şiddetli hale gelmesi ve aradaki duraklama zamanının gittikçe kısalması da bunun göstergesidir (Edelstein, 2020). Malmquist (1996) birçok seri katilin duraklama döneminde şiddetli depresyon ve umutsuzluk bildirdiklerini belirtmektedir. Mağdurların boyun eğdirilmesi, aşağılanması ve çaresizlik içinde yavaşça yıkıma uğramaları seri katiller için bir tür sapkın duygudurum yükseltici işlev görmektedir. Fakat çoğu seri katil ne öldürme öncesi yaşadıkları disforik duygudurum ne de bu duygudurum kaynaklı öldürme izlenimi vermez çünkü öldürme davranışından elde ettikleri güç ve denetimden haz duymakla meşgullerdir.

Seri öldürmeye özendiren bir başka öge de saldırganların çocukluk travmalarını yeniden canlandırarak travmaların üstesinden gelme başarısıyla elde ettikleri rahatlamadır. Çocukluk travması genellikle düşük özdeğer ve yoğun güçsüzlük hissine yol açtığından gelecekte kişinin başka bir bireyin hayatı üzerinde tam denetim elde ederek geçici de olsa kendini rahatlatmasına neden olabilmektedir (DeFronzo ve ark., 2007). Knight (2007) seri katillerde çocuklukta istismarın çaresizlik ve öfkeye neden olarak zamanla intikama dönüştüğünü belirtmektedir. Saldırgan bilinçli veya bilinçsiz olarak intikam duygusuyla travmasını tekrar canlandırarak başkalarına saldırmakta veya öldürmeyi vahşice gerçekleştirmektedir. Simon (2008) ise depresyonun uyarıcı işareti olan kendinden nefret etmenin (*self-loathing*) seri katiller için öldürmenin temel nedeni olduğunu ileri sürmektedir. Seri katil, öldürmeyi mağdur üzerinde denetim sağlayarak ve ona işkence ederek gerçekleştirerek kendini kısa süreli de olsa rahatlatmaktadır. Bu açıklamaya göre cinsel seri katiller öldürme ne kadar şiddetli ve cinsel sadistik sömürü ile gerçekleşirse, geçici de olsa, o kadar rahatlatma duygusu hissedeceklerdir. Birçok seri katil, öldürme sonrası rahatlatma hissettiğini bildirmiştir. Onlar için öldürmek bir şeyler hissetmenin tek yoludur.

Seri katil davranışlarıyla ilgili bilişsel yaklaşımlara bakıldığında Palermo ve Kocsis (2005) seri katillerin dünyayı düşmanca algılaması yeterli düzeyde kişiler arası etkileşime karşı isteksiz veya yeteneksiz olduklarına dair inançlar içeren bir bilişsel haritaları olduğunu belirtmektedir (akt. Miller, 2014b). Dolaylı olarak narsistik, yalıtılmış ve kendi kendini referans alan bir düşünme biçimine saplanmışlardır. Bu düşünme biçimi, artan iç gerginliği rahatlatmak için sapkın uyarıcı gereksinimini karşılamak amacıyla kendi kendine hizmet eder. Öldürme narsistik bir görkemin simgesidir ve diğer insanları kendi doyumları için kullanma yetkisine sahip oldukları duygusunu güçlendirir. Her öldürme ile duraklama süresini belirleyen düzeyde iç psikolojik dengeyi yeniden kurmaktadır (Palermo ve Kocsis, 2005, akt. Miller, 2014b).

E. Katillerin Duraklama Dönemleri ve Anımsatıcılar

Yıllar boyu hem öldürme eylemlerine hem de günlük yaşamlarına devam eden seri katillerin yakalanmama nedenlerinden biri öldürmeler arasındaki duraklama (öldürme eyleminde bulunmama) dönemleridir. Birçok araştırmacı tarafından kabul gören ve seri katil tanımına dahil olan duraklama dönemleri, saldırganın öldürmeler arasında olağan yaşama dönmesi olarak tanımlanmıştır (Douglas ve ark., 2006). Bu dönemlerde saldırgan eyleme geçmese de zihinsel olarak etkin olup olmadığı tartışılmaktadır. Bununla bağlantılı olarak

bu zaman aralıklarına duraklama veya bekleme dönemi denilebilir. Bekleme döneminin bulunması, seri katilleri tek mağduru olan katil veya katliamcı katillerden ayıran öğelerden biridir (FSB, 2005; Sutton ve Keatley, 2021). Alan yazında bu ayırım konusunda görüş birliği bulunmadığından kimi araştırmacılar katliamcı katilleri, seri katil sınıfına katarken; kimileri bekleme dönemlerinin nedenleri ile bağlantılı olacak şekilde farklı adlandırmışlardır. Seri katillerin davranışlarında gözlenen bu dönem 72 saatten yıllara kadar değişken zaman aralıklarını kapsamaktadır. Bu dönem öldürülen mağdurun fotoğrafları, mağdurdan alınan eşyalar, vücut/organ parçaları gibi anımsatıcılarla tekrar tekrar düşlemeyi veya yeni öldürmeler tasarlamayı içerebilmektedir (Warren ve ark., 2013; Yaksic ve ark., 2021). Ayrıca yeni öldürmenin bir öncekinden daha iyi olması için mağdurların nasıl seçileceği ve hangi durumlarda nasıl yöntemler kullanılacağı gibi tasar ve uygulamalar da içerebilmektedir (Yaksic, 2019). Harbort ve Mokros (2001) Alman örneklemli çalışmalarında saldırganların %59,1'inin özellikle de birinci ve ikinci öldürmelerde belirli düzenlemeler yapıldığını saptamıştır. Bu düzenlemeler: öldürme için ulaşımı kolay yer/ıssız yer seçimi, mağdurun tanıdık/yabancı olması, mağduru alt etmek için saldırmak/manipüle etmek, mağdur üzerinde tehditlerle/hareketsiz kılarak denetim sağlamak gibi çeşitli unsurlarda değişimlerden oluşmaktadır. Yürütülen bir başka araştırma da birinci, ikinci ve üçüncü öldürmeler arasındaki duraklama dönemlerinin diğer dönemlerden daha uzun olduğunu ve en uzun duraklama döneminin birinci ve ikinci öldürme arasında gerçekleştiğini saptamıştır. Bu duraklama süreci, seri katilin uyumlu/olağan ve ölümcül kimlikleri arasında gidip geldiği disosiyatif kimlik bozukluğu kuramında daha belirgindir (Edelstein, 2020). Bir başka bakış açısıyla ise birey kendi kişisel yaşamına dönmek zorunda da kalabilmektedir. İncelenen birkaç vakada bireylerin yaşam döngüsünde yer alan bazı önemli olaylardan (ebeveyn olmak, işe girmek, görevde/iş yerinde yükselmek gibi) sonra uzun bekleme dönemlerine girdikleri görülmektedir (Sutton ve Keatley, 2021). Ayrıca toplumsal yaşamda daha etkin olan seri katillerin, duraklama dönemlerinin daha uzun olduğu saptanmıştır (Osborne ve Salfati, 2015).

Öldürme isteğini baskıladığı düşünülen bir başka öge de saldırganların gerçekleştirdikleri öldürmeler sonrasında polis aracılığıyla yaptıklarını başkalarına anlatabilmesi ve sonucunda istedikleri ilgiyi toplamalarıdır. Bu ilgi duraklama dönemlerinin uzamasını sağlasa da davranışın yinelenmesine de katkı sunabilmektedir. Çünkü birey öldürme sürecinde elde tuttuğu gücü ve denetimi artık anımsatıcılardan elde edemediği için yeni bir öldürmeye ihtiyaç duyacaktır (Sutton ve Keatley, 2021).

Her öldürmenin nedeninin ve yönteminin farklı olması duraklama dönemlerinin de birbirinden farklı olabileceğini göstermektedir. Bireyin duraklama dönemindeyken öldürmeye yönelik herhangi bir girişimde bulunup bulunmadığı veya bu konuda düşüncelerinin olup olmadığı konusunda hala kesin bir sonuca varılamamıştır. İncelenen vakalar doğrultusunda araştırmacılar duraklama dönemlerinin neden meydana geldiği, bu dönemlerin zaman aralıkları ve bireyin neden yeniden öldürmeye başladığına ilişkin açıklamalarda bulunabilseler de örneklem ve bilgilerin kısıtlı olması genellenebilirliği zayıflatmaktadır.

F. Mağdur Özellikleri

Avustralya'da yürütülen çalışma kadın ve erkek seri katillerin en sık yetişkinleri (%46,4) sonra bebekleri (%15,7) ve çocukları (%8,8) mağdur olarak seçtiğini saptamıştır (McKinley ve Petherick, 2021). Rus örneklemli çalışmada da kadın seri katillerin genellikle yakın çevresindeki erkekleri ve kendi çocuklarını mağdur olarak seçtiğini göstermektedir (Mosechkin, 2021). Aamodt ve arkadaşları (2023) ise kadın ve erkek seri katiller üzerine yürüttükleri çalışmalarında ABD'deki seri öldürme mağdurlarının %50,5'inin, Kanada'daki seri öldürme mağdurlarının ise %64,8'inin kadın olduğunu saptamıştır. Güney Afrika ve Avustralya'da yürütülen seri öldürme araştırmaları da mağdurların çoğunluğunu kadınların oluşturduğu konusunda örtüşmektedir (McKinley ve Petherick, 2021; Salfati ve ark., 2014). Ayrıca erkek seri katiller genellikle kadınları mağdur olarak seçerken kadın seri katillerin ise erkekleri mağdur olarak seçtiği saptanmıştır (Aamodt ve ark., 2023).

ABD’de gerçekleşen seri öldürmelerde en sık rastlanan mağdur türlerinden %16’sı yabancı (konut dokunulmazlığının ihlali), %11’i aile üyesi ve %9’u işçi veya işverendir. Kanada’da ise yaygın olan mağdur türlerinden %21’i seks işçisi, %13’ü yabancı (konut dokunulmazlığının ihlali) ve %8’i aile üyesidir. Mağdurların yaş ortalaması 34,15 iken, %6’sı 10 yaşından küçük, %7’si ise 70 yaşından büyüktür (Aamodt ve ark., 2023). Çok uluslu yürütülen bir araştırma, en çok yetişkinler mağdur olarak seçilse de kadın seri katillere (%57,7) kıyasla erkek seri katillerin (%76,9) yetişkinleri daha çok hedef aldığını saptamıştır. İkinci sırada ise kadın seri katillerin bebekleri (%14,2) mağdur olarak seçerken erkek seri katiller karmaşık yaş gruplarından kişileri (%11,8) mağdur olarak seçmektedir (Aamodt, 2023). Güney Afrika’daki seri öldürme mağdurlarının yaş ortalaması ise 31,3 olarak saptanmıştır. Ayrıca mağdurların %40,3’ünün işsiz, %14,8’inin öğrenci, %22,2’sinin işçi ve %4,5’inin seks işçisi olduğu saptanmıştır. Bireyin işsiz olması saldırgan tarafından potansiyel mağdur olarak görülme ihtimalini arttırabilmektedir. Saldırgan iş vaadi ile mağduru kolaylıkla kimsenin göremeyeceği ve kanıtların kısa zamanda yok olacağı ıssız bölgelere (çöl, şeker kamışı tarlası gibi) çekebilmektedir. Mağdurların çoğunun yabancı (%73,3) olması ve seri öldürmelerin çoğunluğunun dış alanlarda gerçekleşmesi (%78,1) de bu bilgiyle uyumludur. Mağdurların kalanını ise tanıdık/arkadaş (%15,7), aile üyesi (%6,8) ve romantik partner (%3,1) oluşturmaktadır (Salfati ve ark., 2014). Brezilya’da yürütülen araştırma ise seri katillerin %64,7’sinin mağduru tanımadığı, mağdurların %66,7 sinin erkek olduğu ve öldürme nedenlerinin %33,3’ünün hırsızlık olduğu saptanmıştır (Silva ve ark., 2023). Fakat Güney Afrika (Salfati ve ark., 2014) örnekleminin aksine Brezilya (Silva ve ark., 2023) örnekleminde seri katiller öldürme eylemini en fazla (%52) toplumsal alanlarda gerçekleştirmişlerdir. Hickey (2010) çok uluslu örnekleminde, çoğu ülkede saldırgan ve mağdurun birbirine yabancı olduğunu fakat ABD’ye kıyasla diğer ülkelerde saldırganların tanıdıklarını mağdur olarak seçmeye daha çok eğilimli olduğunu saptamıştır. İstanbul’da son 15 yılda gerçekleşen en az iki öldürme içeren çoğul öldürmeler kapsamında yedi seri katil ve 24 mağdur incelenmiştir. Çoğunluğunu erkeklerin (%83,3) oluşturduğu mağdurların yaş aralığı 8-73, ortalaması 32,75’tir. Ve çoğunluğunu (20) erkekler oluşturmaktadır. Mağdurların %37,5’inin ise katili tanımadığı belirlenmiştir (Makca ve ark., 2021).

Çok uluslu yürütülen bir çalışma göstermektedir ki seri katillerin %34’ü mağdurlarını birden fazla yöntemle öldürmeyi tercih etmektedir. Ayrıca mağdurların yaygın öldürülme biçimleri silahla vurulma (%29,4), boğazlanma (%12,4) ve bıçaklanma (%9,4) olarak bulunmuştur. Tablo 1’de aktarılan seri öldürme mağdurlarının yaygın öldürülme biçimleri incelendiğinde ABD’de silahla vurulma (%44), boğazlanma (%21) ve bıçaklanma (%15) iken; Kanada’da boğazlanma (%27), silahla vurulma (%25) ve bıçaklanma (%21) daha yaygındır (Aamodt ve ark., 2023). Güney Afrika’da ise öldürülme şekillerinden silahla vurulma (%30,2), keskin cisim darbesi (%27,6), boğazlanma (%25,7) ve bıçaklanma (%10,8) daha yaygın bulunmuştur (Salfati ve ark., 2014). Avustralya’da ise öldürülme şekillerinden keskin cisim darbesi (%43,6), kaba kuvvet (%40,8), boğazlanma (%29,5), silahla vurulma (%25,4), (solunum yollarının cisim ile örtülmesi ile) boğulma (%9,9) ve zehirlenme (%5,7) daha yaygındır (McKinley ve Petherick, 2021). Brezilya örnekleminde ise silahla vurulma (%46,1) ve bıçaklanma (%27,5) öldürme şekillerinin yaygın olduğu saptanmıştır (Silva ve ark., 2023). Aki (2003) Japonya’da yürüttüğü çalışmasında ise boğazlamanın daha yaygın olduğunu saptamıştır. Bu durum silah bulundurmanın yasal olarak teşvik edilmemesi ile açıklanabilir (akt. Hickey, 2010). İstanbul örnekleminde ise en yaygın öldürme şekilleri silahla vurulma (%33,3), künt kafa travması (%25), kesici delici aletle yaralanma (%16,7) ve el ile boğulma (%16,7) saptanmıştır (Makca ve ark., 2021).

Tablo 1*Mağdurların yaygın öldürülme şekli*

	Yaygın öldürülme şekli						
	Silahla vurulma	Boğazlanma	Bıçaklanma	Keskin cisim darbesi	Kaba kuvvet	Boğulma (solunum yollarının cisim ile örtülmesi)	Zehirlenme
Amerika Birleşik Devletleri (Aamodt ve ark., 2023)	%0,44	%0,21	%0,15				
Kanada (Aamodt ve ark., 2023)	%0,25	%0,27	%0,21				
Güney Afrika (Salfati ve ark., 2014)	%30.2	%25.7	%10.8	%27.6			
Avustralya (McKinley ve Petherick, 2021)	%25.4	%29.5		%43.6	%40.8	%9.9	%5.7

Tablo 1'deki boş alanlar makalelerde değinilmeyen verileri göstermektedir.

G. Seri Katil Sınıflandırmaları

Seri öldürmenin tanımlanması ve incelenerek sınıflandırılması ülkede bulunan seri öldürme oranını, sıklığını belirlemeye yardımcı olacak ve önleme çalışmalarına katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda özellikle ülkenin kültürüne uygun olarak geliştirilmiş, diğer ülkelere de uyarlanabilir sınıflamalar yapmak hedeflenmiştir. İlk olarak, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Federal Soruşturma Bürosu'nun (FSB) Şiddet Suçu Ulusal Analiz Merkezi (National Center for the Analysis of Violent Crime-NCAVC) seri öldürmeleri temelde klasik ve karmaşık olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Klasik ve karmaşık seri öldürmeler mekansal hareketlilik ve duraklama dönemi olarak da adlandırılan sakin dönemi içermektedir. Fakat karmaşık öldürmelerde sakin geçen duraklama dönemleri daha azdır. Bu seri öldürmelerin temel nedenlerinin parasal çıkar ve heyecan arama davranışı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca cinsel-sadistik dürtülerin yol açtığı fiziksel şiddetli öldürme olay yerinde iz bırakma olasılığını arttırmaktadır (Açıkgöz ve ark., 2004).

Douglas ve ark.'nın (1986) seri katiller sınıflaması ise olay yerinin şekli ve olay yerinde bulunan kanıtlara dayanmaktadır. Bu bağlamda seri katil türleri (1) düzenli ve (2) düzensiz olarak ikiye ayrılmıştır. Düzenli türde saldırgan öldürmeyi tasarlamış, mağduru seçmiş, hatta birkaç gün öncesinden de izleyerek mağdurun günlük yaşamına tanıdık hale gelmiştir. Saldırgan olay öncesi, anı ve sonrasında da denetimi elinde tutar, kanıt bırakmaz ve kolay yakalanmaz. Düzensiz katil ise öldürmeyi tasarlamamıştır, mağdur şans eseri seçilmiştir ve olay yeri dağınık, izlerle dolu bırakılmıştır. Fakat zamanla bu sınıflama basit görülerek farklı sınıflama türleri geliştirilmeye çalışılmıştır.

1. Holmes ve Holmes'un Sınıflaması

Bu doğrultuda Holmes ve Holmes (2012, s. 27-31) örneklemini Amerikalı seri katil olan sınıflamalarında saldırganın güdü ve belirgin özelliklerini temel alarak dört tür seri katil belirlemiştir: (1) haz yönelimli, (2) hayalperest, (3) görev odaklı ve (4) güç/denetim odaklı. Haz yönelimli seri katiller, heyecan duymak adına öldürür ve bu durumdan haz duyarlar. Haz yöneliminin alt türü olan cinsel/heyecan eğilimli saldırganlar ise hem heyecan hem de cinsel haz doğrultusunda öldürürler. Bu tür saldırganlar cinsel doyumu genellikle yamyamlık, nekrofil³, şiddet ve işkenceyle sağlar. Bu alt türde saldırganlar, öldürme sürecine odaklanır ve bu süreçten doyum sağlayabilmek için mağdurlarının canlı ve bulundukları durumun bilincinde olmalarını ister (Holmes ve Holmes, 1998, akt. Canter ve Wentink, 2004). Hayalperest seri katillerin ise sıklıkla varsanı ve

³Ölü sevicilik. Türk Dil Kurumu. (b.t.). Nekrofil. Güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 7 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

sanrıları vardır ve psikotik olarak da ifade edilebilen bu saldırganların gerçeklikle bir bağlantıları yoktur. Bu tür saldırganların varsanı ve sanrıları (Tanrı veya şeytandan aldıklarına inandıkları emirler) doğrultusunda birbirine benzer insanları hedef alma eğilimleri vardır ve genellikle olay yerini karmaşık, kanıtlarla dolu bırakırlar (Holmes ve DeBurger, 1985). Görev odaklı seri katiller ise kötü olarak nitelendirdikleri insanları (seks işçileri, azınlık gruplar gibi) mağdur olarak seçerler. Bu tür katillerin sanrı ve varsanıları yoktur, gerçeklikle bağlantıları sağlamdır. Gerçekleştirdikleri öldürmelerin bilincindedirler ve yaptıklarının bir zorunluluk olduğunu düşünürler (Holmes ve De Burger, 1985, 1988, akt. Miller, 2014a; Holmes ve Holmes, 1996, akt. Miller, 2014a). Güç/Denetim odaklı seri katiller ise mağdur üzerinde güç elde ederek cinsel doyuma ulaşırlar. Öldürürken süreç odaklıdır ve denetimi elde tutmanın verdiği doyumunu arttırmak için de genelde süreci uzatmayı tercih ederler (Holmes ve Holmes, 1998, akt. Canter ve Wentink, 2004).

Bu sınıflandırmalar Canter ve Wentink (2004) tarafından ABD'deki 100 seri öldürmenin olay yeri kanıtlarıyla yürütülen çalışmada incelenmiştir. Sonucunda cinsel sadist-heyecan eğilimli saldırgan ve görev odaklı saldırgan türleri için yeterli desteğe ulaşılamamıştır. Güç/Denetim odaklı saldırgan özelliklerinin ise belirli bir türü tanımlamaktan öte tüm seri katillere genellenebileceği ifade edilmektedirler. Ayrıca bulgular doğrultusunda, yalnızca saldırganın güdüsüyle ilgili çıkarım yapmaktansa güdüyü gidermek için kullandığı yöntemlerin (alıkoyma, işkence, yaralama ve hırsızlık gibi mağdurla olan ilişki türü) de incelenmesi gerektiği savunulmuştur.

Olay yeri hali ve kullanılan yöntem ek olarak mekansal hareketlilik olarak adlandırılan saldırganın öldürme amacı için yakın veya uzak (il, ilçe gibi) yer seçme durumunun da incelenmesi gerektiği savunulmaktadır (Gurian, 2017; Holmes ve Holmes, 2012). Holmes ve Holmes (2012), seri katil sınıflandırmalarını gözden geçirerek saldırganların mekansal olarak hareketlilik düzeylerinin seri katiller arasındaki ilk ayrım olduğunu ifade etmektedir. Ayrıma göre mekansal hareketlilik seviyeleri düşük olan saldırganlar yaşadıkları yerler öncelikli olmak üzere belirli bir yerde öldürmeye eğilimlidir ve mağdurlarının vücutlarını da aynı veya yakın yerlerde saklarlar. Öldürmek için farklı şehir veya bölgelere yolculuk yapanlar ise güvenlik güçlerinin kafasını karıştırmak ve yakalanma olasılığını düşürmek adına sürekli yer değiştirir, mağdurların vücutlarını da insanlardan oldukça uzak ve birbirinden farklı yerlerde saklarlar. Ayrıca zeka seviyesi yüksek seri katillerin (cinsel sadist-heyecan eğilimli saldırganlar gibi) mekansal hareketlilik seviyeleri de yüksek ise güvenlik güçlerince yakalanma ihtimalleri diğer türlere göre daha uzun zaman (yıllar) alabilmektedir.

Çok uluslu gerçekleştirilen bir çalışmada, ABD'de saptanan seri katillerin diğer ülkelerdeki seri katillere kıyasla öldürme amacıyla daha çok yer değiştirdiği saptanmıştır. Saldırganların yer değiştirmekten kaçınma nedenleri kalabalık şehir merkezlerine olan yakınlık, kültürel çeşitlilik, dil engeli veya seyahat sorunu olabilir (Hickey, 2010).

2. Dietz'in Sınıflaması

Saldırganların mağdur sayılarının da sınıflamalarda önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir. Dietz (1986) en fazla beş mağduru olan seri katillerin daha karmaşık olduğunu belirtmiştir. Sınıflamasını 5'ten daha fazla mağduru olan seri katillerden oluşturarak beş farklı tür önermiştir: (a) Psikopatik cinsel sadistler, (b) suç çılgınları, (c) tetikçiler, (ç) bakım veren – vasi (custodial) katilleri ve (d) psikotik (varsayılan) katiller. Psikopatik cinsel katiller, genellikle antisosyal kişilik bozukluğu veya cinsel sadizm yaygın olmak üzere psikolojik bir bozukluğa sahiptirler. Fakat öldürme davranışları ardındaki temel neden psikolojik bozukluktan öte öldürmekten haz duymalarıdır. İş veya hobileri de acı çeken veya yaralı bireylerle etkileşimde olmayı gerektiren polis, güvenlik memuru, hastane gibi alanlardadır. Mağdura cinsel açıdan işkence etmenin verdiği hazzla yönelik doyum için öldürürler. Bu tip katiller şehvet katilleri (erotofonofili) olarak da tanımlanmıştır (Hickey, 2010; Schlesinger, 2004, akt. Miller, 2014a). Suç çılgını katiller ise genellikle bir veya daha fazla farklı suç davranışında bulunurken öldürme de gerçekleştirirler (Dietz, 1986). Seri öldürmelere en sık eşlik eden

suç türü hırsızlıktır (Dietz, 1987, akt. Miller, 2014a). Bu tür katiller heyecan veya parasal çıkar doğrultusunda öldürürler. Tetikçiler ise çoğunlukla parasal olmak üzere çıkar doğrultusunda öldüren sokak, hapishane çeteleri, mafya gibi organize saldırganlar ve profesyonel katillerden oluşur. Schlesinger ve Miller'a (2003) göre suç çetelerinde gözlenen seri katiller gibi politik amaçlı tutulan saldırganlar da bu türdedir. Bakım veren – vasi katilleri ise bakımları altındaki insanları (engelliler, yaşlılar, hastalar vd.) mağdur olarak seçen kişilerdir. Miller'a (2014a) göre “ölüm melekleri” olarak da anılan bu katiller çoğunlukla hastanede çalışan doktor veya hemşireler olmak üzere bakım veren hizmetlerde çalışan kişilerden oluşmaktadır ve kadın sayısının en fazla olduğu seri katil türüdür. Varsanı ve sanrılar doğrultusunda gerçeklik anlayışını kaybettiğini ifade eden seri katiller çoğunlukla psikotik olarak sınıflandırılmıştır. Fakat seri katillerin gerekli psikolojik değerlendirmelerden geçmeden psikotik olarak etiketlenmemesi adına bu sınıflandırmada “varsayılan” ifadesinin eklenmesi uygun görülmüştür. Psikotik (varsayılan) seri katiller, güçlü sanrı veya varsanıları doğrultusunda öldürürler (Dietz, 1986). Psikotik varsayılan seri katiller tehlikeli gördükleri insanları Tanrı tarafından görevlendirdiklerine ilişkin sanrılar nedeniyle öldürürler. Bu sanrılar kendilerine (perseküsyon sanrısı) veya tüm dünyaya (büyüklük sanrısı) yönelik olabilmektedir (Miller, 2014a).

3. Rappaport'un Sınıflaması

Rappaport (1988; akt. Miller, 2014a) sınıflamasında diğer sınıflamalar ile kısmi benzerlik içeren beş farklı seri katil türü tanımlamıştır. Bunlar; (a) katliamcılar, (b) organize suç gerçekleştirenler, (c) bakım veren konumundaki seri katiller, (ç) psikotik seri katiller ve (e) cinsel açıdan sadistik seri katiller. Katliamcılar öldürme döneminde birçok kişiyi aynı anda hedef alan seri katillerdir ve tipik olarak Deitz'in de sınıflamasında yer alan suç çılgınları türüne uymaktadır. Organize suç gerçekleştirenler ise tetikçiler, suikastçılar olarak da bilinen seri katillerdir ve katliamcılara benzer olarak tanımlanabilmektedirler. Her iki türde de güç ve denetim hissi baskın gözüktüğü de organize suç gerçekleştirenlerin önceliği parasal çıkardır. Bakım veren konumundaki seri katiller ise üvey aile, hastane çalışanı gibi kişilerdir ve bakım verdiği engelli, çocuk, yaşlı ve hasta gibi kişileri mağdur olarak seçen seri katillerdir. Parasal çıkar, öğ alma, ideoloji veya çarpık gerçeklikleri (ölüm veya merhamet meleği olduğuna inanma) nedeniyle, çoğunlukla zehirleyerek veya boğarak öldürürler. Psikotik seri katiller sanrı ve yanılsamaların etkisinde olmanın yanı sıra bir önceki tanımda bahsedilenlere benzer düşüncelere de sahip olabilmektedir. Son olarak cinsel sadistik seri katiller ise mağdura yaşattıkları acıdan cinsel haz duyarlar. Bu tür Deitz'in psikopatik cinsel sadist seri katil türü ve Holmes ve Holmes'un tanımladığı haz yönelimli seri katil türü ile aynıdır.

4. Sewall ve arkadaşlarının Sınıflaması

Sewall ve ark. (2013) ise cinsel doyum ve şiddet içeren seri öldürmeleri gerçekleştiren saldırganlar için bir seri katil sınıflaması önermişlerdir: (a) Rekabet açısından dezavantajlı saldırganlar, (b) psikopatik saldırganlar ve (c) sadistik saldırganlar. Rekabet açısından dezavantajlı saldırganlar çoğu zaman çocukluk veya ergenlik yıllarından başlayarak yaşam boyu süren, küçük çaplı hırsızlıklardan cinsel saldırı ve öldürmeye kadar varan sayısız ve çeşitli suç davranışlarında bulunan kişilerdir. Genellikle gelişimsel ve bilişsel bir bozukluğa sahip olmalarının yanı sıra toplumsal olarak dezavantajlıdırlar ve dışlanmış, suçlu yaşam tarzına sahiptirler. Muhtemelen DSM-4-TR (APB, 2000) ve DSM 5'te (APB, 2013) antisosyal kişilik bozukluğu tanı ölçütlerine de uyacaklardır (Miller, 2014a). Öldürmeye yönelik davranışları genelde cinsel reddedilmenin getirdiği dürtüsel, öfke dolu cinsel saldırıyla başlayıp öldürmeyle son bulmaktadır. Psikopatik saldırganlar da suç davranışına erken yaşlarda başlayarak yaşam boyu sürdürürler. Fakat nörogelişimsel olarak hasarsız oldukları için suç davranışıyla birlikte olağan bir yaşam tarzına sahip olabilir ve bu yaşam tarzını sürdürebilirler (Sewall ve ark, 2013). Gerçekleştirdikleri öldürmeler, rekabet açısından dezavantajlı saldırganlara kıyasla daha çok kurnazlık ve kandırma barındırabilmektedir. Bu saldırganlar kriminoloji yazınının klasik psikopat tanımına uyacaklardır (Miller, 2014a). Birincil güdülerini heyecan arayışındır ve bunun için başkalarını kandırma, istismar

etme ve hükmetme gibi davranışlara başvurabilmektedirler. Sadistik saldırganlar, başkalarının fiziksel ve psikolojik acı çekmesinden haz duyarlar. Cinsel uyarılma için cinsel fantezileri ayrıntılandırmaya, aşırı güç ve işkence uygulamaya gerek duyarlar (Pardue ve Arrigo, 2008). Sadistik saldırganlar zamanlarının çoğunu başkalarının aşağılanma ve işkence görmesi üzerine çokça hayal kurmakla geçirirler. Fakat düşünülenin tersine bu saldırganın cinsel taciz suç kaydı ya yoktur ya da çok azdır. Bu tür bir saldırganın tüm odağında sadece cinsel egemenlik, işkence ve öldürme yoluyla elde edeceği doyum arayışı vardır (Sewall ve ark., 2013).

5. Miller'ın Sınıflaması

Miller'a (2014a) göre yukarıda belirtilen sınıflamaların farklı gözlemcilerden, farklı yerlerde ve zamanlarda elde edilmesine rağmen kavramsal benzerlikler içermesi sınıflamaların yapı geçerliliğinin kanıtıdır. Buradan yola çıkarak temel seri katil alt türlerini şu kavramlarla sınıflandırmıştır: (a) cinsel sadistler, (b) sanrısız saldırganlar, (c) bakım veren konumundaki saldırganlar ve (ç) çıkarıcı katillerdir. Cinsel sadistler; bir insana hükmetmenin, işkence uygulamanın, aşağılamanın ve ölümlle sonuçlanan sürecin verdiği yoğun haz için öldürmektedirler. Sanrısız saldırganlar bir görev, ideoloji veya psikotik düşünceleri doğrultusunda dünyada istenmediklerini düşündüğü insanları hedef alırlar. Bakım veren konumundaki seri katiller bakımları altında olan ve çaresiz veya bağımlı gördükleri insanları hedef alarak diğer türlerdeki katillerin düşüncelerine ve amaçlarına zıt bir düşünce veya amaca sahip olabilmektedir. Örneğin böyle bir sağlık çalışanının amacı toplumun engelli veya hasta insanlara kaynak harcamasını engellemek veya mağdurlara aslında merhamet ederek onların sıkıntılarına son vermek olabilmektedir. Çıkarıcı katillerin güdüleyicisi ise düşük düzeyde de olsa parasal çıkar da olabilmektedir. Bazen de parasal veya duygusal çıkarlar, öfke ve intikam ile birlikte bir öldürmeye yol açmaktadır. Örneğin boşanma sürecinde mağdur olduğunu düşünen eşin çekişmeli geçen boşanma sürecini sonlandırma isteğinin öldürmeyle sonuçlanması gibi.

Öldürme güdüsü, her birey için farklı amaç ve araçlar barındırabilmektedir. Yukarıda aktarılan seri katil sınıflandırmaları da bu farklılıkların ortak kümelenmesi ile oluşturulmuştur. Sınıflamalar arasında gözlenen farklılıklar ise hem araştırmacının bakış açısını hem de temel alınan örneklemin kültürel ve coğrafi çeşitliliğini sunmaktadır. Önceki bölümlerde aktarılan sınıflama türleri seri katilin öldürme güdüsünü göre incelenerek Tablo 2 ve Tablo 3'te paylaşılmıştır. Tarih sırasıyla verilen sınıflamalar seri öldürme araştırmalarında zaman içerisinde gerçekleşen değişiklik ve ilerlemeleri de göstermektedir.

Tablo 2

Erkek Seri Katil Sınıflamaları

		Öldürme güdüsünün kaynağı						
		Cinsel haz	Sanrı	Maddi kazanç	Öfke/İntikam	Görev/Hizmet	Güç	Heyecan
Dietz (1986)	1. Psikopatik cinsel sadist saldırganlar*	x						x
	2. Suç çılgını saldırganlar*			x				x
	3. Tetikçiler*			x		x		
	4. Bakım veren - Vasi konumundaki saldırganlar					x		
	5. Psikotik (varsayılan) saldırganlar		x					
Rappaport (1988; akt. Miller, 2014)	1. Katliamcı saldırganlar*			x				x
	2. Organize suç gerçekleştirenler			x				
	3. Bakım veren konumundaki saldırganlar*			x	x	x		
	4. Psikotik saldırganlar		x					

		Öldürme güdüsünün kaynağı						
		Cinsel haz	Sanrı	Maddi kazanç	Öfke/İntikam	Görev/Hizmet	Güç	Heyecan
	5. Cinsel sadist saldırganlar	x ^a						
Sewall ve arkadaşları (2013) (cinsel seri katiller)	1. Rekabet açısından dezavantajlı saldırganlar	x ^b						
	2. Psikopatik saldırganlar*	x ^b						x
	3. Sadist saldırganlar*	x ^b					x	x
Holmes ve Holmes (2012)	1. Haz yönelimli saldırganlar*	x ^c						x
	2. Psikotik saldırganlar		x					
	3. Görev odaklı saldırganlar					x		
	4. Güç/Denetim odaklı saldırganlar*						x	x
Miller (2014)	1. Cinsel sadist saldırganlar	x						
	2. Psikotik saldırganlar*		x			x		
	3. Bakım veren konumundaki saldırganlar					x		
	4. Çıkarıcı saldırganlar*			x	x			

a Fiziksel şiddet içermeyen, bFiziksel şiddet içeren, cBazı saldırganlarda cinsel haz daha baskın olabilir.

* Bazı saldırganlarda güdülerden birkaçı bulunabilir, ayrıca güdülerden biri daha baskın olabilir.

Tablo 3

Kadın Seri Katil Sınıflamaları

		Öldürme güdüsünün kaynağı						
		Cinsel haz	Sanrı	Maddi kazanç	Öfke/İntikam	Görev/Hizmet	Güç	Heyecan
Holmes ve Holmes (2012)	1. Psikotik saldırganlar		x					
	2. Rahat yaşam eğilimliler			x				
	3. Güç yönelimliler						x	
	4. Haz yönelimliler	x ^a						
	5. Görev yönelimliler					x		
Gurian (2011)*	1. Sağlıklı katiller					x	x	
	2. Kazanç yönelimliler			x			x	
	3. Bebek katilleri					x	x	

a Fiziksel şiddet içeren

* Yazar önerdiği saldırgan türlerinin güdülerıyla ilgili belirgin bir tanımlama paylaşmamıştır.

6. Kadın Seri Katiller

Cinsiyet ayrımı, davranışların incelenmesinde ve açıklanmasında gerekli bir adımdır. Hem saldırganların davranış farklılıklarını cinsiyet doğrultusunda açıklamak hem de saldırganın saptanabilmesini önleyen cinsiyete dayalı önyargılardan kurtulabilmek için seri katilleri cinsiyet temelinde sınıflandırmak yararlıdır. Kadın ve erkek seri katiller mağdur seçimi, ceset üzerindeki eylemler, cesedi saklama, duygusal tepkiler ve son olarak da öldürme sonrası suç davranışında bulunma gibi konularda farklı olabilmektedir (Mosechkin, 2021).

Seri katillerin öldürme güdülerini hem saldırganın cinsiyeti hem de ülke bağlamında farklılaşmaktadır. ABD örneklemleri erkek seri katillerde yaygın olan güdünün cinsel doyum olduğu konusunda çoğunluk hemfikir

olmuştur (DeHart ve Mahoney, 1994; Harrison ve ark., 2019). Salfati ve arkadaşlarının (2014) Güney Afrika temelli çalışmasında da erkek seri katillerin %65,7'sinin cinsel haz elde etme güdüsüyle öldürdüğüne ilişkin kanıtlar saptanmıştır. Kadınlar ise genellikle parasal çıkar ve histriyonik ilgi çekme güdüsüyle öldürmektedir (Miller, 2014a). Harrison ve arkadaşlarının (2015) ABD temelli yaptığı çalışma sonucunda kadın seri katillerin öldürmelerinin ardındaki temel güdünün haz elde etme (hedonisim) (%49,2) ve güç isteği (%20,6) olduğu bulunmuştur. Mosechkin'in (2021) Rus kadın seri katil örneklemeyle yürüttüğü çalışmasında ise en yaygın güdüler aşışılardan kaynaklanan düşmanlık (%28,4), şiddet kaynaklı nefret (%25,2) ve cinsel istismara karşı kendini savunma (%14) iken, en az karşılaşılan güdü parasal çıkar (%2) olarak bulunmuştur. Kim ve arkadaşlarının (2016) Güney Kore'de yürüttüğü çalışmada ise en yaygın güdülerin aşk üçgeni (%25,1) ve parasal çıkar (%18,2) olduğu saptanmıştır. Avustralya örneklemeyle gerçekleştirilen bir çalışmada ise kadın ve erkek seri katillerde saptanan en yaygın güdüler öfke (%26,7) ve çıkar (%21,1) olarak bulunmuştur (Mckinley ve Petherick, 2021).

Kadın ve erkek seri katiller birçok farklılık ve benzerlik göstermektedir. Araştırmalarda farklılıklar kadar benzerlikler de dikkate alınmış, özellikle de sınıflandırmalarda benzerliklerden faydalanılmıştır. Örneğin Holmes ve Holmes (2012, s. 41-48) kadın seri katilleri sınıflandırırken erkek seri katiller üzerine olan sınıflandırmalarını geliştirerek paralel bir sınıflama sunmaktadır: (a) hayalperest, (b) rahat yaşam yönelimli, (c) güç yönelimli, (ç) haz yönelimli ve (d) önder yönelimli seri katillerdir. Hayalperestler varsanı (halüsinasyon) veya sanrı (delüzyon) kaynaklı nedenlerle öldürmektedir. Genellikle psikotik ve/veya duygudurum bozukluğu tanısına sahiptirler. Rahat yaşam eğilimliler, parasal çıkar (para, miras, iş vb.) için öldürmektedir. Kara dul olarak da tanımlanan bu kişiler yüksek gelir düzeyine sahip eş/mağdur adaylarına ulaşmak adına ustaca kimlik değiştirebilmektedir. Güç yönelimliler temelde mağdurun yaşamı ve ölümü üzerinden elde ettikleri güç ve heyecan için öldürmektedir. Öldürmeyi güç elde etmenin bir yolu olarak görürler. Bu türün güdü veya çıkarları diğer türlerden farklıdır. Örneğin, hemşireler hastalarını ölümcül noktaya getirecek eylemlerde bulunarak son anda hastayı kurtarabilir. Fakat zamanla durumdan sıkılarak öldürmeleri sıklaştırabilir (Holmes ve Holmes, 2012). Ölüm melekleri olarak da tanımlanan ve sağlık çalışanı olduğu için zor saptanabilenler bu gruptadır. Bu bireyler, kimi zaman parasal çıkar arzuları ile birleşen amaçları doğrultusunda, genellikle de bakım verdikleri aile bireylerini mağdur olarak seçebilmektedir (Holmes ve Holmes, 1994, akt. Miller, 2014a). Haz yönelimliler, cinsel doyum ve ölümcül şiddet arasında güçlü bir bağ kurmuştur. Psikolojik çıkarları, genellikle cinsel haz için öldürmektedir. Bu tür, kadın seri katiller arasında en nadir olmakla birlikte en az anlaşılabilir (Holmes ve Holmes, 2012). Aynı zamanda çoğu eylemi tek başına gerçekleştiren erkek seri katilin davranışlarına uyum sağlayarak, öldürmeye etkin olarak katılmadan da haz elde edebilmektedirler (Holmes ve Holmes, 1998, akt. Miller, 2014a). Önder yönelimliler etkileyici, yasadışı bir önder tarafından beğenilmek ve/veya onun emri doğrultusunda öldürür (Holmes ve Holmes, 2012).

Gurian (2011) ise çoğunluğu ABD (%72,3) olmak üzere, Avustralya (%4,6), Belçika (%4,6) ve İngiltere (%4,6) örneklemeyle yürüttüğü çalışmasında kadın seri katillerin sınıflanması adına üç farklı tür önermiştir: (a) sağlıkçı (medical) katiller, (b) rahat yaşam yönelimli katiller ve (c) bebek katilleri. Sağlıkçı katiller sağlık alanında çalışan ve ölüm meleği olarak da anılan saldırganlardır. Rahat yaşam yönelimliler parasal çıkar için aileden bir bireyi mağdur olarak seçerek öldürmektedir. Kara dul olarak da anılan katillerdir. Bebek katilleri ise seri öldürmelerinde 1 yaşından küçük bebekleri mağdur olarak seçmektedir. Kadın veya kadın-erkek grup seri katillerin öldürme güdülerini haz ve amaç yönelimli olmak üzere ikiye ayırmıştır. Kadın seri katiller amaç odaklı (psikolojik veya parasal çıkar, güç/denetim gibi özendiriciler) güdüler doğrultusunda öldürürler.

Seri katilleri sınıflandırmada kadın ve erkek seri katilleri ayıran bir başka durum da kadın seri katillerin çift olarak öldürmeye eğilimli olmasıdır. Bu eğilim kadın seri katiller üzerine yapılacak sınıflandırmaya yönelik ilk incelenen konulardan biridir. Hickey (2016) seri katillerin erkek, kadın ve kadın-erkek iş birliği olan grup seri katiller olarak üç sınıfa ayrılabilirliğini belirtmektedir. Grup seri katiller, diğer ülkelere kıyasla

ABD’de daha yaygın görülmektedir (Hickey, 2010). Fakat ABD’deki grup seri katiller genellikle erkeklerden oluşurken, Japonya’daki seri katiller çoğunlukla her iki cinsiyeti de barındırmaktadır (Aki, 2003, akt. Hickey, 2010).

Gurian (2011) çok uluslu yürüttüğü çalışmasında kadın seri katillere yönelik yaptığı sınıflanmasına ek olarak kadınların öldürmede özellikle de erkeklerle iş birliği yapabildiğine dikkat çekmektedir. Çift olarak gerçekleştirilen seri öldürmelerde katillerin genellikle romantik birliktelikleri de olan bir kadın ve bir erkekten oluştuğunu belirtmektedir. Genellikle yabancı, yetişkin bireyleri hedef almakta, farklı türlerde araçlar ve yöntemler kullanılmaktadır. Bu bireyler aynı yerde, şehirde en fazla 2 yıl etkin kalmaktadır. İş birliği içerisinde olan seri katiller ise beş farklı türde sınıflanabilmektedir: (a) cinsel sadistler, (b) katliamcılar, (c) rahat yaşam (profit) yönelimliler, (ç) görev (cult) yönelimliler, (d) erkek seri katil ile birlikte eylemde bulunan kadınlar. Cinsel sadistler öldürmekten veya mağdura uyguladıkları işkenceden haz duyarlar. Katliamcılar şehir veya ülke sınırlarında, genellikle hırsızlık gibi diğer suçlarla birlikte öldürmektedir. Rahat yaşama eğilimliler genellikle parasal veya duygusal çıkarları doğrultusunda öldürmektedir. Görev yönelimliler etki-leyici bir önderin yönlendirmesiyle öldüren gruptur. Erkek seri katiller ile birlikte eylemde bulunan kadınlar, yardımcı konumunda bulunarak suça katılmaktadırlar. Katile başka mağdurlar bulma veya cesedi yok etme gibi suçun diğer yönlerinde de bağımsız olarak veya katilin yönlendirmesiyle yardım eden kişilerdir. Bir erkek birey ile iş birliği içerisinde olan kadın seri katiller saldırgan, acımasız ve genellikle diğer katillere kıyasla daha gençtirler. Tasarlamadan ve belirli bir olay yeri seçmeden eyleme geçme eğilimindedirler. Silah ve bıçak gibi araçlara ek olarak, işkence gibi yöntemler de kullanmaya eğilimlidirler (Silvio ve ark., 2006). Cinsel sadistler, katliamcılar, rahat yaşam yönelimliler ve erkek seri katil ile iş birliğinde bulunanlar haz odaklı güdülerini doğrultusunda öldürürler. Haz odaklı seri katiller öldürmekten zevk alırlar ve eylemleri pedofili, sadomazoşizm ve işkence içerebilir. Görev (cult) yönelimliler ise amaç (psikolojik veya parasal çıkar, güç/ denetim gibi özendiriciler) odaklıdır (Gurian, 2011).

Avustralya örneklemleriyle gerçekleştirilen bir çalışmada kadın ve erkek seri katillerin çoğunluğunun (%35,3) bir yıl veya daha az süre, diğerlerinin (%16,9) ise iki yıl etkin olduğunu göstermektedir (McKinley ve Petherick, 2021). Japonya örnekleminde ise seri katillerin %51,2’sinin bir yıl ve daha az süreyle; %34,1’inin 2-5 yıl süreyle; %13,4’ünün 6-10 yıl ve kalanların da 10 yılı aşkın süreyle fiilen aktif olduğu saptanmıştır (Aki, 2003, akt. Hickey, 2010). Gurian (2017) ise Amerika (%53), Avrupa (%29), Okyanusya (%21,4), Afrika (%21,4) ve Asya (%10) kapsamlı çalışmasında tek başına hareket eden kadın seri katillerin genellikle iki yıldan daha fazla süre etkin kaldığını belirtmektedir. Bu kadın seri katiller genelde olgun, dikkatli, planlı ve toplumsal açıdan uyumludurlar. Tasarlayarak hareket eder ve mağdurlara genelde ev veya işyerlerinde saldırırlar. Zehir, enjeksiyon ve boğma gibi belirli bir araç kullanırlar. Erkek ve çift olan seri katillere kıyasla öldürmeyi kaba kuvvet veya silahtan ziyade zehir ile gerçekleştirme eğilimindedir (Fidanboyu ve ark., 2012; Gurian, 2017; Miller, 2014a).

II. Toplum Yapısının Seri Öldürme Üzerine Etkisi

Seri öldürme; bazı ülkelerin basın-yayın, edebiyat, alan yazın ve hatta hukuk sisteminde kendine yer bulabilir iken diğer ülkelerde çok az ele alınan bir konu olması incelenmeye değerdir (Deepak, 2021; Erdoğan, 2021). Seri öldürmenin neden, nerede, nasıl, kime yönelik gerçekleştiği sorularının yanıtında ülkenin coğrafik, ekonomik ve sosyolojik yapısı önemli bir etkiye sahip olmaktadır (Aki, 2003; Deepak, 2021; Sorochinski ve ark., 2015). Bu nedenle seri öldürmeleri toplumsal bağlamdan bağımsız olarak sunan genel açıklamalar yetersiz kalabilmektedir.

Hickey (2010) seri öldürme araştırmalarının evrensel bakış açısıyla gerçekleştirilmesi adına üç önemli nokta belirlemiştir: (1) seri öldürme tanımı ve anlayışı kültürlerarası farklılaşmaktadır, (2) kültürel farklılıkların seri öldürmenin yöntem ve güdüsü üzerinde etkisi vardır ve (3) ABD’de oluşturulan seri katil profilleri

genellikle diğer ülkelerde oluşturulan profillerle çelişmektedir. ABD temelli araştırmalar sonucunda elde edilen uygulamalar Hindistan, Güney Afrika ve Japonya gibi diğer birçok ülke ile uyumsuz bulunmuştur. Bunun nedeni ülkelerin sosyal, politik, kültürel, ekonomik ve coğrafik açıdan farklı olmasıdır (Aki, 2003; Deepak, 2021; Sorochinski ve ark., 2015).

Sorochinski ve arkadaşlarının (2015) Güney Afrika örneklemeyle yürüttükleri araştırmalarında ABD’de ve Güney Afrika’da gerçekleştirilen seri öldürmeler arasında oldukça büyük farklılıklar saptanmıştır. Güney Afrika’da saldırgan mağduru ıssız yerlere kandırarak götürmekte, öldürmeyi açık alanda bulunabilen nesne veya kendi gücü (boğazlama) ile gerçekleştirmekte ve cesedi bulunamayacağı inancıyla açık alanda doğada çözülmeye bırakmaktadır. Buna karşın ABD’de seri öldürmeler sıklıkla ev, işyeri gibi kapalı alanlarda; silah, bıçak vb. aletler ile ve cesedin saklanması veya parçalanarak yok edilmeye çalışılması ile gerçekleştirilmektedir. Güney Afrika’nın, diğer ülkelere kıyasla daha fazla ıssız, denetlemenin zayıf olduğu alanlara sahip olması coğrafik açıdan; yüksek işsizlik seviyesi politik açıdan ve toplumun yerleşme biçimi ve bağlılığı da sosyal açıdan suça olanak sunmaktadır. Aki (2003) de ABD’de gerçekleştirilen seri öldürmelerde sıkça görülen şehvet güdüsünün Japonya’da gerçekleştirilen seri öldürmelerde nadir olduğunu belirtmektedir. Ayrıca çoğu kültürde öldürme güdüsünü arttıran öğelerden pornografi, Japonya kültüründe tam tersi etkiye sahiptir. Diamond ve Uchiyama (1999) Japonya’da yaygınlaşan pornografinin cinsel suçlarda önemli ölçüde (%85) azalmaya yol açtığını belirtmektedir (akt. Hickey, 2010). Bu durum pornografinin toplumda nasıl anlaşıldığının ve ülkedeki etkisinin suçu anlama ve önlemede önemli bir etken olduğunu göstermektedir (Hickey, 2010).

Seri öldürmenin, ülkede gerçekleşen toplumsal değişimin (sanayi devrimi, kentleşme, ayrımcılık, politik karmaşa gibi) rahatsız edici boyutta olması veya kötü yönetilmesi sonucunda ortaya çıkabileceği de düşünülmektedir. Bu durum ABD’de azınlık durumunda olan bireylerin seri öldürme oranındaki artışı da açıklamaktadır (Hodgskiss, 2004). Ayrıca Güney Afrika’nın 20. yüzyılda yaşadığı toplumsal değişiklikler döneminde görülen seri katiller ve Londra’nın 1800’lerde geçirdiği sanayi devrimi ile aynı zamanda ortaya çıkan seri öldürme saldırganları (Karindeşen Jack gibi) da bununla açıklanabilir (Pilson, 2011). Toplumsal değişikliklerin yönetimi sadece ülke veya şehir kapsamında değil; bireylerin kendi yaşamlarında durumu nasıl yönettiğini de içermektedir. Seri öldürmelerin nedeninin o ülkenin güncel durumu, olası tehlikelerin ülke/şehirde nasıl yönetildiği ve toplumsal kırılganlığı yüksek olan topluluklar tarafından nasıl yönetildiği ile bağlantılı olabileceği unutulmamalıdır. Bu doğrultuda yürütülecek araştırmalar suçu saptama ve önlemede daha geniş kapsamlı ve yararlı bulgular sunacaktır.

III. Kültürün Seri Öldürme Üzerine Etkisi

Seri öldürmeleri açıklama ve saptamada kültür de büyük önem arz etmektedir (Hickey, 2010; Varlıklar Demirkazık, 2014; Zeyrek Rios ve ark., 2022). Toplumun kültürel boyutu (bireycilik-toplulukçuluk) da suçu saptama ve önlemede önemli bir öge olarak görülmektedir. Aamodt ve arkadaşları (2023) Çin, Hindistan ve Türkiye gibi ülkelerin yüksek nüfuslarına kıyasla düşük seri öldürme oranlarına sahip olduğunu saptamıştır. Bu düşük oranların nedenlerinden biri olarak güçlü toplumsal ilişkiler gösterilebilir. Bu ülkeler gerek kalabalık nüfusları gerekse kültürleri itibarıyla insanların yalnız ve toplumdan uzak yaşamasına pek de uygun değildir. Fakat birçok toplumun kültürel yapısında, uzun yıllar içerisinde gerçekleşen ve seri öldürmeye uygun olanaklar sağlayan değişimler de gözlenmektedir. Haggerty (2009) kentleşmenin birbirine yabancı insanları bir araya toplayarak seri katilin ortaya çıkması için uygun bir ortam oluşturduğunu ileri sürmektedir. Kentleşme, seri katillerin çoğalmasını ve saptanmasını zorlaştırabilir. Fakat belirtilen koşulların dışında var olmuş seri katiller de elbette vardır. Örneğin, Türkiye’de Çumra Canavarı olarak bilinen A. A. oldukça küçük bir topluluk içerisinde yıllarca yaşamış bir seri katildir (Yavuz, 2016).

Cohen ve Felson (1979) ileri sürdükleri ve kentleşme ile belirli noktalarda örtüşen Rutin Aktivite Kuramında bireyi suça yöneltebilecek özendirici koşulları belirtmektedir. Bu koşullar; olası mağdurların ulaşılabilirliği, saldırganın suça yönelik güdülenmiş olması ve saldırganı engelleyecek bir güvenlik gücü olmamasıdır. Bu durumda saldırgan suçu gerçekleştirecek ve yineleyecektir. DeFronzo ve arkadaşları (2007) Rutin Aktivite Kuramını ABD’de yürütülen bir çalışmada kadın ve erkek seri katiller örneklemine incelemiştir. Seri katillerin olası mağdurlara ulaşabilmesini sağlayan bölgelerde (kalabalık nüfus, bölgedeki boşanmış veya yalnız yaşayan bireylerin çokluğu) daha çok öldürdükleri bulunmuştur. Messner ve Rosenfeld (2001) de ABD’deki yüksek öldürme oranlarını maddecilik ve bireysellik ile açıklamaktadır. Bu doğrultuda Aki (2003) maddeciliğin Japonya’da da bulunabildiğini ama Japonya’nın toplulukçu bir kültüre sahip olduğunu belirtmektedir. Japonya’da bireyin kendisine, ailesine ve çevresine karşı duyduğu utancın yasal yaptırımlardan daha etkili olduğu ve suça yönelmede önemli bir kültürel engel olduğu düşünülmektedir (akt. Hickey, 2010).

Ani, hızlı kentleşme ve bireycilik, bireyin hissettiği derin yalnızlık ve sosyal izolasyonun kökenidir. Bu duyguların çocuklukta tek ebeveyn ile büyüme, ihmalkâr aileye sahip olma, yetersiz toplumsal çevre ve terk edilme gibi etkenlerden de kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Martens ve Palermo, 2005). Seri katillerin aile yapısında sıkça görülen bu koşullar, bireylerin toplumsal kuralları öğrenme, toplumsallaşma ve topluma kabul durumlarında başarısız olmasına da yol açabilir. Martens ve Palermo (2005) yürüttükleri vaka çalışmasında yalnızlık ve onunla ilişkili şiddet içeren antisosyal davranışların seri öldürmeye yol açabileceğini doğrulamaktadır. Bireyci bir kültürde eksik aile yapısına sahip bir bireyin, bulunduğu yerde gerçekleşen toplumsal değişikliğe kolaylıkla uyum sağlamasını beklemek gerçekçi olmayacaktır. Risk grubunda olacak bireylerin saptanması ve takip edilmesi adına bir çalışma yürütülmesi birçok suçun önlenmesine katkı sağlayabilir.

IV. Tartışma ve Sonuç

Seri katil davranışlarının anlaşılması ve açıklanmasında sıklıkla psikolojik sorunlardan, özellikle kişilik bozuklukları ve psikopatiden söz edilmektedir (Fox ve DeLisi, 2019; Silva ve ark., 2023). Öldürme ve şiddet suçlarının çoğunlukla ruh sağlığı sorunu olan kişiler tarafından gerçekleştirildiği saptansa da belirli bir suç ve psikopatoloji ilişkisi kurulmamaktadır (Erb, 2001; Maner ve ark., 1991; Tsigebrhan ve ark., 2014, akt. Demirbaş, 2018). Seri katillerin saldırgan davranışları biyolojik bakış açısında beyin hasarı, sinirsel iletiler (nörotransmitterler) ve testosteron etkisine atfedilmektedir (Miller, 2014b; Seo ve ark., 2008; Siever, 2008). Saldırganlık ile ilişkilendirilen prefrontal korteks hasarı, kafa travması geçmişi bulunan seri katil öyküleri ile uyumaktadır (Stone, 2009, akt. Allely ve ark., 2014). Ayrıca subkortikaldeki aşırı etkinlik, sinirsel iletilerin uyarıcı veya ketleyici etkisi ve yüksek testosteron hormonu ile düşük serotonin seviyesinin birleşimi de saldırganlık ile ilişkilendirilmiştir. Sinirsel iletileri düzenleyen ilaçların ters etki yaparak saldırganlığı tetiklediği de saptanmıştır (Uhde ve Tancer 1995, akt. Abay ve Tuğlu, 2000). Bu öğelerin tekil veya çoklu etkisi göz önünde bulundurularak tedavi planı ve yakın izlem yapmaya özen gösterilmesi öldürmeyi özendiren saldırgan davranışları azaltabilmek veya önleyebilmek adına faydalı olacaktır.

Araştırmacılar ve toplum, seri katillerin uzun süre yakalanmadan öldürme davranışlarını sürdürebilmelerini yüksek zeka seviyesiyle ilişkilendirmiştir (Aamodt ve ark., 2023; Yavuz, 2016). Ancak ABD ağırlıklı gerçekleştirilen uluslararası bir çalışma (Aamodt ve ark., 2023) ile Almanya örneklemli çalışmada (Harbort ve Mokros, 2001) seri katillerin zeka seviyelerinin ortalama olduğu saptanmıştır. Öte yandan farklı güdülere sahip seri katiller arasında belirgin zeka farklılıkları olduğu ve zeka seviyesi arttıkça mağdur sayısının arttığı saptanmıştır (Aamodt ve ark., 2023). Bu bulgular yorumlanırken seri katillerin zeka seviyesinin

saptandığı araştırmaların çoğunlukla eğitim olanakları yüksek olan toplumlarda gerçekleştirildiği göz önüne alınmalıdır.

Seri katillerin sosyodemografik özelliklerine yönelik bilgilerin çoğunluğu da bireyci kültürle sahip ülkelerde gerçekleştirilen araştırmalardan edinildiğinden genellenebilirliği kısıtlı bilgiler sunmaktadır. ABD veya Avrupa ülkelerinde gerçekleştirilen araştırmalarda seri katillerin çoğunluğunun beyaz ırktan, genç bir erkek olduğu saptanmıştır (Gurian, 2017; Harrison ve ark., 2015; Kraemer ve ark., 2004; Miller, 2014a).

Seri katillerin büyüdüğü aile yapılarında da çoğunlukla çeşitli zorluklar (tek ebeveyn, ebeveynlik becerilerinin ve ilgisinin yetersizliği vd.) olduğu bilinmektedir (Aamodt ve ark., 2023). Seri katillerin yetiştiği aile yapılarını inceleyen bu araştırmalar genellikle bireyci kültürlerde (ABD, Almanya) gerçekleştirilmiştir (Aamodt ve ark., 2023; Harbort ve Mokros, 2001). Ancak seri katillerin erken çocukluk yaşantıları ve aile yapıları farklı kültürel bağlamlarda farklı sonuçlara yol açabilmektedir. Nitekim seri katillerin çocukluk yıllarını inceleyen araştırmalarda şiddeti yordayan davranışlar (altını ıslatma, hayvanlara eziyet, ateş ile oynama gibi) saptansa da bu davranışlar Güney Afrika örneğinde olduğu gibi her örneklem için geçerli bulunmamıştır (Cantürk ve Cantürk, 2004; Hodgkiss, 2004). Bununla birlikte bireyci kültürden farklı olarak toplulukçu kültürün aileden edinilen sosyal destek arasında olumlu, yalnızlık ile ise olumsuz ilişkisi olduğu saptanmıştır (Taniguchi ve Kaufman, 2021). Bu bulgular seri katillerin travmatik çocukluk geçmişi olan seri katiller için kültürün, dolaylı yoldan, travmalara karşı koruyucu bir yapısı olabileceğini ve bunun araştırmalarda ele alınmasını akla getirmektedir.

Güney Afrika temelli bir çalışmada ise erkek seri katillerin yaş ortalaması diğer ülkelerdeki çalışmalar ile örtüşse de ülkede hiçbir kadın seri katilin saptanmadığı bildirilmektedir (Salfati ve ark., 2014). Kadın ve erkek seri katiller arasında öldürme güdüsü, şekli, mekanı, öldürme sürecinde olağan dışı davranış sergileme (işkence, nekrofil vb.) ve mağdur seçimi açısından belirgin farklılıklar bulunmaktadır (Aamodt ve ark., 2023; McKinley ve Petherick, 2021; Salfati ve ark., 2014). Kadın seri katillerde aile üyelerini mağdur olarak seçme eğilimi hem bireyci hem toplulukçu kültürlerde yaygın bulunmuştur (Aki, 2003, akt. Hickey, 2010; Harrison ve ark., 2019). ABD, Avustralya, Rusya ve Kore Cumhuriyeti örneklemleriyle gerçekleştirilen araştırmalar da kadın seri katillerin baskın öldürme güdüsünün (haz elde etme, öfke, düşmanlık ve aşk üçgeni) farklılaştığını bulmuştur (Harrison ve ark., 2019; Kim ve ark., 2016; McKinley ve Petherick, 2021; Mosechkin, 2021).

Kadın seri katiller bazı toplumlarda sayıca az olmaları nedeniyle araştırmalara dahil edilmemekte, hatta bazı toplumlarda var oldukları dahi düşünülmeden başka suçlarla ilişkilendirilmektedir (Harrison, 2015; McKinley ve Petherick, 2021; Salfati ve ark., 2014; Silvio ve ark., 2006). Toplumsal cinsiyet beklentileri ve ön yargılardan kaynaklanabilecek bu durum kadın seri katillerin sayısını doğru belirlemeyi ve suçlu profillerini oluşturmayı zorlaştıran temel engeldir. Bu doğrultuda seri katil sınıflandırmalarını da saldırganların yaşadığı kültürü ve toplum yapısı doğrultusunda yapmak öldürme güdüsü, şekli ve mekânı gibi davranış farklılıklarını açıklamak açısından da önemlidir. Bu tür sınıflandırmalar saldırganların belirlenmesine ve edinilen bilgiler ışığında müdahale yöntemlerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Ülkenin kültürü, sosyo-politik yapısındaki değişimler ve bireyin kişisel yaşamında gerçekleşen önemli olaylar psikolojik sağlığı etkileyen önemli dışsal etkenler olduğundan seri öldürme ve yinelemede oldukça önemlidir. Bu öğeler, ele alınıp şekliyle de, bazı kültürler arasında ayırt edici görev üstlenirken bazılarında ise benzerlik sunmaktadır. Nitekim ülkede gerçekleşen sosyal ve politik değişimler, göç ve kentleşme ABD ve Güney Afrika'da seri öldürmenin artmasıyla ilişkili bulunmuştur (Hickey, 2010; Hodgkiss, 2004). ABD ve İngiltere basın-yayınında da seri katillerin öldürme davranışlarının art alanında sıklıkla sosyoekonomik, kültürel veya psikososyal öğelere yer verilmektedir (Wiest, 2016). Türkiye'de ise seri katillerin psikolojik sağlığına vurgu yaygınken psikolojik sağlıkla ilişkili öğeler (aile ve ülke durumundan kaynaklanan travmalar gibi) göz ardı edilmektedir (Erdoğan, 2021).

Bilişsel bakış açısı, seri katillerin toplumdan soyutlanmış, topluma dair olumsuz bilişleri olduğu düşünce-sine dayanmaktadır. Kendini referans alan narsistik bir düşünce sistemine sahip birey, artan içsel gerginliği azaltmak için herkesi istediği gibi kullanma özgürlüğü olduğuna inanmakta, bu güdü ile insan öldürmektedir (Palermo ve Kocsis, 2005, akt. Miller, 2014b). Bu tür toplumdan soyutlanma tutumları bireyci kültürlerde olağan karşılamakta ve büyükşehirler gibi kimi şehir yapıları da gizlenmeye olanak tanıyarak seri katiller için kolaylaştırıcı bir ortam sunabilmektedir.

Psikodinamik bakış açısı seri katillerin öldürme güdüsünü: öldürmeyle edinilen rahatlama gereksinimine ve öldürdükçe rahatlama eşliğinin artması daha şiddetli öldürmelere ve öldürmeler arasında azalan duraklama süresine dayandırmaktadır (Edelstein, 2020; Malmquist, 1996; Schlesinger, 2000; Simon, 2008). Ayrıca rahatlama isteğinin temelinde çocukluk travmalarının da bulunabildiği bilinmektedir (DeFronzo ve ark., 2007). Seri katillerin kişisel (şiddet, ekonomik güçsüzlük, yabancılaşma/izolasyon vb.) ve toplumsal (savaş, göç, ekonomik kriz vb.) yaşamlarında travmalar sık gözlenmektedir (Yavuz, 2016). Kişi bilinçli/bilinçsiz yinelediği travmasının bu sefer mağduru değil, belki de toplumsal öğretiler (cinsiyet beklentileri, intikam gibi) doğrultusunda travma ile başa çıkma yöntemi olarak da saldırgan olmayı seçebilir. Ayrıca birey yaşadığı her travma sonrası gelecekteki travmalara karşı daha kırılgan hale gelebilmektedir. Örneğin, Türkiye’de O. A. adlı seri katil çocuklukta aile içi şiddete maruz kalmış ve yetişkinlikte maruz kaldığı depremden bir süre sonra öldürmeye başlamıştır (Yavuz, 2016). Bu noktada travmaların hiç yaşanmamasını sağlamak birincil amaç olmalıdır. Önlenemeyen travmaların da zamanında saptanması ve doğru müdahale ile çözümlenmesi istenmeyen suç davranışlarını önleyici işlev görebilir.

Kültürün etkisinin bir diğer örneği de, seri öldürme tanımlama çalışmalarında da kendini göstermektedir. Örneğin, cinsel güdü kaynaklı öldürmelerin nedenleri arasında yukarıda bahsedilen kolaylaştırıcı öğeler (aile içi fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalmak gibi) sıklıkla yer almaktadır. Nitekim şiddet içerikli pornografi ABD’de seri öldürme dahil olmak üzere şiddet içerikli cinsel suç davranışlarının güçlü yordayıcılarından biri kabul edilmektedir (Hickey, 2010). Fakat Güney Afrika ve Japonya’da yürütülen çalışmalar pornografinin kültürdeki algısına bağlı olarak suç davranışındaki etkisinin farklılaştığını göstermektedir. Her iki ülkede de 20. yüzyıl sonlarından itibaren yaygınlaşan pornografi Güney Afrika’da seri öldürme ile ilişkili bulunmazken Japonya’da seri öldürme dahil cinsel şiddet ilişkili suçlarda düşüş ile ilişkilendirilmiştir (Aki, 2003, akt. Hickey, 2010; Hodgkiss, 2004). Güney Afrika çalışmasında pornografi gibi toplumsal kuralların katı olduğu alanlarda hükümlülerin sessiz kalması veya araştırmacıları yanlış yönlendirmiş olabilecekleri de olası açıklamalar arasındadır (Hodgkiss, 2004). Bu durum farklı kültürlerde seri öldürme araştırmaları yürütürken toplumsal normları gözetmenin daha doğru bulgulara ulaşılmasına önemli katkı sağlayacağını göstermektedir.

Seri öldürmelerin toplum tarafından nasıl algılanacağı, ne kadar gündemde kalacağı gibi konularda basın-yayın (gazete, televizyon, internet vb.) kuruluşlarının tutumları da etkili olmaktadır. ABD, İngiltere ve Türkiye basınında seri katillere akılda kalıcı ve ün kazandıran lakaplar verilmektedir (Erdoğan, 2021; Wiest, 2016). Türkiye basın-yayınında seri katillerin insanlık dışı olduğunu vurgulayan acımasız, canavar ve vahşi gibi lakaplarla anılması daha yaygındır (Erdoğan, 2021). Türkiye’de seri katillere basın-yayın tarafından verilen “Binbir Surat, Çivici, Kolic, Bebek Yüz, Mobilyacı, Mezarcı ve Ölüm Yolu” gibi isimler seri katilleri unutulmaz yapmıştır (Yavuz, 2016). Seri katillerin basın tarafından toplumun dikkatini çekme amacıyla kullanılması seri katilde hali hazırda bulunan psikopatolojik düşünceleri (kendini ve yaptıklarını gösterme isteği) pekiştirici işlev görebilmektedir (Palermo ve Kocsis, 2005, akt. Miller, 2014b; Yavuz, 2016). Bu durum aynı zamanda öldürme ve yineleme güdüsü olan bireyler için özendirici, hatta esin kaynağı olabilir. Dolayısıyla gazeteler ile “İpucu Kriminal, Sıcağı Sıcağına, Türkiye’deki Seri Katiller” gibi programlarda seri öldürme hakkında hangi bilginin, nasıl aktarıldığına dikkat edilmesi önemlidir. Seri katillere yönelik her türlü

(özellikle de olumlu ve ilgi çekici) etiketlemeden kaçınmak seri katillerin davranışlarının pekiştirilmesinin önüne geçerek toplumun yararına olacaktır.

Seri katillere film, kitap ve şarkılarda yer verilme biçimi de suça yönelen bireyler için özendirici, bilgilendirici, hatta gizlenmek için bir araç olabilmektedir. Nitekim, seri katillerden sonra ortaya çıkan ve öldürmeleri tıpkı diğer seri katiller gibi gerçekleştiren katiller de vardır. Yakalanamayan “Zodyak Katili” gazetelere yazı verip ünlendikten sonra sessizliğe bürünmüştür. Yaklaşık 20 yıl sonra ise H. S. onu taklit ederek mağdurları öldürmüştür (Flynn, 2023). Taklitçi suç olarak bilinen bu suç davranışı basın-yayın veya sanat yoluyla gerçek suçun detaylarıyla anlatıldığı farklı kanallardan etkilenecek gerçekleştirilmektedir (Helfgott, 2015). Katillerin taklit etme davranışını sadece yakalanmama isteğine bağlamak suçun saptanma ve önlenmesine yönelik büyük bir ihmale yol açacaktır. Dolayısıyla öldürme ayrıntılarının esin kaynağı olabileceği göz önünde bulundurulduğunda sadece basın-yayının değil, diğer sanat ve zanaat alanlarının da bu konuda dikkatli olması gerekmektedir. Örneğin, E. G. adlı seri katilden esinlenerek yapılan soyulmuş insan derisi görünümlü turta, mobilya çeşitleri ve kişisel eşyalar üretilmekte ve pazarlanmaktadır (<https://butterflyfxstudios.com>; Sung, 2018). Bu tarz eşyaların satışının, elden ele dolaşmasının seri katilin hafızalarda kalma süresini uzatarak katiller için özendirici olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Seri katillere toplumda hayranlık duyulması ABD ve İngiltere gibi kültürlerde yaygındır (Wiest, 2016; Yavuz, 2016). Son zamanlarda Türkiye’de de seri katillere yönelik hayranlık duyma ve alay etme görülmektedir. Türkiye’de 2016 yılında yakalanan A. F. basın yayında seri katil olarak tanıtılmış ve A. F.’nin akademik başarısı ve zekasına hayranlık duyulurken dış görünümü ve davranışları alay konusu olmuştur (Bolat, 2016; Demirci, 2016). Sosyal medyada bazı bireyler seri katili “Hepinizi tek tek öldüreceğim, beni bulamayacaksınız; duruşma salonuna dört bavulla giremezmişim, bu mu adaletiniz” gibi ifadelerle alay konusu etmiştir (Demirci, 2016). Seri öldürmeye yönelik bu tür bir bakış açısı da seri öldürmenin önemini düşürerek önlem alınmasını ve yargıyı tehlikeye atmaktadır (Wiest, 2016; Yavuz, 2016). Toplumda var olan bu bakış açısının değiştirilmesi veya yaygınlaşmaması adına tüm alanlarda (basın-yayın, sanat, zanaat) duyarlı olunmalıdır. Seri öldürme konusunun her alanda etiketlemeden, özendirmeden ve modalaştırmadan titizlikle ele alınması gerekmektedir.

Toplumdaki belirli bireylerin (seks işçileri, otostopçular vb.) diğer kesime kıyasla seri öldürme mağduru olma olasılığı yüksek bireylerin kaybolması, öldürülmesi gibi durumlarda seri öldürme olasılığı değerlendirilmelidir. Kayıp bireylerin özenle soruşturulması basit bir kayıp vakasının ötesine geçerek bir seri katilin yakalanmasını sağlayabilir. Yavuz (2016) yerel yönetim birimlerinin (belediye başkanı, muhtar vd.) Türkiye’de seri katil olmadığını ifade ettiğini belirtmektedir. Seri öldürmelerin önlenmesinde kamu kurumlarının ve yöneticilerinin farkındalığı ve duyarlılığı da önemli bir etkiye sahip olduğundan bu konudaki farkındalığın artırılması yararlı olacaktır.

Geçtiğimiz yıllarda emniyet kurumlarında bilimin ışığında gerçekleşen yenilikler (DNA, kan ve kimyasal raporların eksiksiz raporlanmaya başlanması gibi) öldürmelerin saptanması adına büyük bir kolaylık sağlamış ve sürece hız kazandırmıştır. Türkiye 2000’li yıllara kadar ancak beş seri katilin saptandığı bir yerken bu yıllarda gerçekleşen yeniliklerle son on yılda seri katil sayısı 20’ye yaklaşmıştır (Yavuz, 2016). Bu durum seri katillerin pek çok ülkede az gözlenmesinin bir açıklaması olabilir. Öldürmelerin incelenmesinde kullanılan bilimsel yenilikler kadar, seri öldürmeye yönelik farklı ve geniş bakış açıları kazanmak da faydalı olacaktır. Seri öldürmenin tanımlanması ve araştırılması ile başlayacak sürecin hem topluma hem de güvenlik güçlerine faydası olacaktır. Örneğin, kadın seri katillerin veya sağlıkçı seri katillerin Türkiye’de henüz saptanmaması olmadıkları anlamına gelmemektedir. Öz kıyımların özenle incelenmesi ve savunmasız grupların (çocuk, yaşlı ve hasta) ölümlerinin ayrıntılı araştırılması gerekmektedir. Adli birimler, kolluk kuvvetleri bilimsel yenilikler doğrultusunda güncel eğitim ve doğru yönlendirme ile oluşturulacak özel

soruşturma biriminde diğer alanlarla etkileşim içerisinde seri öldürme alanında daha etkili olacaktır (Makca ve ark., 2021). Olası riskin farkında olmak ve risk gruplarını saptayarak zamanında tedavi ve önlem faaliyetleri gerçekleştirebilmek adına bu tür uzmanlaşmış birimlere ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda edinilecek verilerin düzenli olarak toplanması ve alan yazınına kazandırılması güncel ve gelecekteki sorunları çözme ve önleme yönünde diğer alanların da (biyoloji, psikoloji, sosyoloji gibi) katkı sunabilmesini sağlayacaktır.

Seri öldürme de dahil olmak üzere suçun saptanması ve önlenmesi için ilk olarak suç tanımının doğru yapılması ve saptanan suçların kapsamlı ve ayrıntılı değerlendirilmesi gerekmektedir. Türkiye’de seri öldürmeyle ilgili yasal tanım yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma ile toplumun suç davranışına bakışının, toplumda var olan normların ve toplum yapısının suçu yönlendirmede ve şekillendirmede (kopyacı katiller gibi) nasıl bir etkisi olabileceği gösterilmiştir. Bu doğrultuda seri öldürmenin kültür, toplum yapısı ve güncel toplumsal sorunlar gözetilerek incelenmesi daha etkili suç saptama ve önleme yöntemleri geliştirilmesine olanak sağlayacaktır.

Bu çalışmanın güçlü yönleri arasında geniş bir alan yazını taraması yapılması, kültür ve toplum etkisini kıyaslayıcı bir biçimde ele alınması ve ülkeler arasında değişen seri öldürme oranlarına açıklama getirilmesi sayılabilir. Fakat seri öldürme ile ilgili yapılan tüm araştırmalar yalnızca saptanan/yakalanan bireyleri örneklem aldığından edinilen bulguların genellenebilirliği çalışmanın sınırlılıkları arasındadır.

Gelecekteki araştırmalarda Türkiye’deki seri katillerin vaka olarak değil, bir bütün olarak araştırılması; kültür ve toplum yapısının daha ayrıntılı irdelenerek araştırmaların bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi ülkedeki seri öldürme suçunun saptanması ve önlenmesi yönünde daha etkili öneriler sunacaktır. Seri öldürmenin görülme sıklığının az olması nedeniyle belirlenen seri öldürmelerin olabildiğince ayrıntılı, geriye dönük (doğum öncesine kadar) ve geniş kapsamlı (doğduğu ev/mahalle; okul/iş deneyimi; ebeveyn/akran/komşular/arkadaşlar ile ilişkiler vd.) olarak çözümlenmesi yararlı olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi Yazar Katkısı

Dış bağımsız.

Çalışma Konsepti/Tasarım- G.K., H.N.; Veri Toplama- G.K., H.N.; Veri Analizi/Yorumlama- G.K., H.N.; Yazı Taslağı- G.K., H.N.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- G.K., H.N.; Son Onay ve Sorumluluk- G.K., H.N.

Çıkar Çatışması Finansal Destek

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review Author Contributions

Externally peer-reviewed.

Conception/Design of Study- G.K., H.N.; Data Acquisition- G.K., H.N.; Data Analysis/Interpretation- G.K., H.N.; Drafting Manuscript- G.K., H.N.; Critical Revision of Manuscript- G.K., H.N.; Final Approval and Accountability- G.K., H.N.

Conflict of Interest Grant Support

The authors have no conflict of interest to declare.

The authors declare that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri Author Details

Gökçe Karakuş (Psk.)

¹ Kuruma bağlı değil, Muğla, Türkiye / Non-affiliated, Muğla, Türkiye

 0009-0005-2093-1608 karakus9921@gmail.com

Hüseyin Nergiz (Dr. Öğr. Üyesi)

² Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye

 0000-0003-3134-6322

Bibliyografya | Bibliography

- Aamodt, M. G., Leary, T. ve Girmurugan, S. (2023). Radford/FGCU Annual Report on Serial Killer Statistics: 2023. <https://doi.org/10.13140/rg.2.2.14080.20489>
- Abay, E. ve Tuğlu, C. (2000). Şiddet ve agresyonun nörobiyolojisi. *Klinik Psikiyatri*, 3(1), 21-26.
- Açıkgöz, A., Açıkgöz, H. N., Oral, G. ve Hancı, İ. H., (2004). Seri cinayet failleri. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 1(2), 35-44.
- Allely, C. S., Minnis, H., Thompson, L., Wilson, P. ve Gillberg, C. (2014). Neurodevelopmental and psychosocial risk factors in serial killers and mass murderers. *Aggression and Violent Behavior*, 19, 288-301. <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2014.04.004>
- American Psychiatric Association. (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4. Baskı, revize edilmiş).
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5. Baskı). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Belli, H., Ural, C., Vardar, M. K. ve Tezcan, B. (2011). Şizofrenide şiddet ve cinayet eylemi: risklerin değerlendirilmesi, önleyici tedbirler ve tedavide klopazinin yer. *Düşünen Adam*, 24(3), 222-227. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2011240308>
- Bolat, A. (2016). 'Seri' reklam. <https://www.kayserigundem.com.tr/seri-reklam/17758> adresinden 5 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Canter, D. V. ve Wentink, N. (2004). An Empirical test of Holmes and Holmes's Serial Murder Typology. *Criminal Justice and Behavior*, 31(4), 489-515. <https://doi.org/10.1177/0093854804265179>
- Cantürk, G. ve Cantürk, N., (2004). Suçlu profili. *Adli Tıp Dergisi*, 18(2), 27-37.
- Cohen, L. E. ve Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44, 588-608. <https://doi.org/10.2307/2094589>
- Dalal, J. S., Aggarwal, K. K., Bhullar, D. S. ve Sharma, M. (2009). A case study of serial killers. *Journal of Punjab Academy of Forensic Medicine and Toxicology*, 9(2), 109-113.
- Deepak, S.A. (2021). Serial killings in India: Case studies and profiling strategies. S.P. Sahni, P. Bhadra (Ed.), *Criminal psychology and the criminal justice system in India and beyond*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-16-4570-9_8
- DeFronzo, J., Ditta, A., Hannon, L. ve Prochnow, J. (2007). Male serial homicide: The influence of cultural and structural variables. *Homicide Studies*, 11(1), 3-14. <https://doi.org/10.1177/1088767906297434>
- DeHart, D. D. ve Mahoney, J. M. (1994). The serial murderer's motivations: An interdisciplinary review. *OMEGA-Journal of Death and Dying*, 29(1), 29-45.
- Demirbaş, H. (2017). *Suçlularda psikopatoloji*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demirci, G. (2016). Sosyal medyada Atalay Filiz sapkınlığı. <https://www.sabah.com.tr/yasam/sosyal-medya-atalay-filiz-sapkinligi-3633670> adresinden 5 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Dietz P. E. (1986). Mass, serial and sensational homicides. *Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 62(5), 477-491.
- Dodge, K. A., Pettit, G. S., Bates, J. E. ve Valente, E. (1995). Social information-processing patterns partially mediate the effect of early physical abuse on later conduct problems. *Journal of Abnormal Psychology*, 104(4), 632-43. <https://doi.org/10.1037//0021-843x.104.4.632>
- Douglas J. E. Burgess A. W. Burgess A. G. Ressler R. K. ve Moriarty L. J. (2006). Crime classification manual: a standard system for investigating and classifying violent crimes. *Aggression and violent behavior* (2. Baskı, s. 612-613). <https://doi.org/10.1016/j.avb.2007.02.003>
- Douglas, J. E., Ressler, R. K., Burgess, A. W. ve Hartman, C. R. (1986), Criminal profiling from crime scene analysis. *Behavioral Sciences & the Law*, 4(4), 401-421. <https://doi.org/10.1002/bsl.2370040405>
- Edelstein, A. (2020). Cooling of periods among serial killers. *Journal of Psychology & Behavior Research*, 2(1). <http://dx.doi.org/10.22158/jpbr.v2n1pl>
- Erb, J. L. (2001). Assessment and management of the violent patient. In J. L. Jacobson & A. M. Jacobson (Ed.), *Psychiatric secrets* (2. Baskı, s. 440-447). Hanley & Belfus Inc.
- Erdoğan, B. (2021, 8-12 Eylül). *Seri katiller ve medyadaki yansımaları* [Sözlü bildiri]. III. Uluslararası TURAZ Akademi Adli Bilimler, Adli Tıp ve Patoloji Kongresi, Bakü, Azerbaycan.
- Farrell, A. L., Keppel, R. D. ve Titterington, V. B. (2011). Lethal ladies: Revisiting what we know about female serial murderers. *Homicide Studies*, 15(3), 228-252. <https://doi.org/10.1177/1088767911415938>
- Federal Bureau of Investigation, US. (2005). Serial murder. <http://www.fbi.gov/stats-services/publications/serial-murder> adresinden 9 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Fidanboyulu, K., Üreyil, S., Gümrükçüoğlu, N. ve Çörüş, G. (2012). Suçlu zihinler nasıl düşünür: Psikopati ve suç arasındaki ilişki. Senior Seminar.

- Flynn, S. (2023). A copycat Zodiac Killer terrorised New York years after the California original. This is how he got caught. <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/zodiac-killer-new-york-caught-b2368470.html> adresinden 7 Temmuz 2023 tarihinde alınmıştır.
- Fox, B. ve DeLisi, M. (2019). Psychopathic killers: A meta-analytic review of the psychopathy-homicide nexus. *Aggression and Violent Behavior*, 44, 67–79. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.11.005>
- Frei, A., Völlm, B., Graf, M. ve Dittmann, V. (2006). Female serial killing: review and case report. *Criminal Behaviour and Mental Health: CBMH*, 16(3), 167–176. <https://doi.org/10.1002/cbm.615>
- Gerra, G., Zaimovic, A., Avanzini, P., Chittolini, B., Giucastro, G., Caccavari, R., Palladino, M., Maestri, D., Monica, C., Delsignore, R. ve Brambilla, F. (1997). Neurotransmitter-neuroendocrine responses to experimentally induced aggression in humans: Influence of personality variable. *Psychiatry Research*, 66(1), 33–43. [https://doi.org/10.1016/S0165-1781\(96\)02965-4](https://doi.org/10.1016/S0165-1781(96)02965-4)
- Gurian, E. A. (2011). Female serial murderers: Directions for Future research on a hidden population. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 55(1), 27–42. <https://doi.org/10.1177/0306624X09352451>
- Gurian E. A. (2017). Reframing serial murder within empirical research. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 61(5), 544–560. <https://doi.org/10.1177/0306624X15598572>
- Haggerty, K. D. (2009). Modern serial killers. *Crime, Media, Culture*, 5(2), 168–187. <https://doi.org/10.1177/1741659009335714>
- Harbort, S. ve Mokros, A. (2001). Serial Murderers in Germany from 1945 to 1995: A descriptive study. *Homicide Studies*, 5(4), 311–334. <https://doi.org/10.1177/1088767901005004005>
- Harrison, M. A., Murphy, E. A., Ho, L. Y., Bowers, T. G. ve Flaherty, C. V. (2015). Female serial killers in the United States: Means, motives, and makings. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 26(3), 383–406. <https://doi.org/10.1080/14789949.2015.1007516>
- Harrison, M. A., Hughes, S. M. ve Gott, A. J. (2019). Sex differences in serial killers. *Evolutionary Behavioral Sciences*, 13(4), 295–310. <https://doi.org/10.1037/ebs0000157>
- Helfgott, J. B. (2015). Criminal behavior and the copycat effect: Literature review and theoretical framework for empirical investigation. *Aggression and Violent Behavior*, 22, 46–64. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2015.02.002>
- Hickey E. W. (2010). *Serial murderers and their victims* (5. Baskı). Wadsworth Cengage Learning.
- Hodgkinson, S., Prins, H.A. ve Stuart-Bennett, J. (2016). Monsters, madmen... and myths: A critical review of the serial killing literature. *Aggression and Violent Behavior*, 34, 282–289. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2016.11.006>
- Hodgskiss, B. A. (2001). *A multivariate model of the offence behaviours of South African serial murderers* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], University of Rhodes.
- Hodgskiss, B. A. (2004). Lessons from serial murder in South Africa. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 1, 67–94. <https://doi.org/10.1002/jip.2>
- Holmes, R. M. ve DeBurger, J. (1985). Profiles in terror: The serial murder. *Probation*, 49, 29–34.
- Holmes, R. M. ve Holmes, S. T. (2012). *Murder in America* (2. Baskı). SAGE Publications, Inc. (2001). <https://doi.org/10.4135/9781452232225>
- Holmes, S. T., Tewksbury, R. ve Holmes, R. M. (1999). Fractured identity syndrome: A new theory of serial murder. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 15(3), 262–272. <https://doi.org/10.1177/1043986299015003004>
- Ioana, I. M. (2013). No one is born a serial killer! *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 81, 324–328. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.436>
- Karakaş, S. (2017). Prof. Dr. Sirel Karakaş Psikoloji Sözlüğü: Bilgisayar Programı ve Veritabanı - www.psikolojisozlugu.com (sürüm: 5.2.0 / 2022)
- Kılıç, Ö. ve Balcıoğlu, İ. (2012). Seri cinayet ve cinsel sadizm. *Adli Tıp Dergisi*, 27(1), 54–63. <http://dx.doi.org/10.5505/adlitip.2013.98598>
- Kim, B., Gerber, J. ve Kim, Y. (2018). Does the victim-offender relationship matter? Exploring the sentencing of female homicide offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(4), 898–914. <https://doi.org/10.1177/0306624X16667573>
- Knight, Z. G. (2007). Sexually motivated serial killers and the psychology of aggression and “evil” within a contemporary psychoanalytical perspective. *Journal of Sexual Aggression*, 13(1), 21–35. <https://doi.org/10.1080/13552600701365597>
- Kraemer, G. W., Lord, W. D. ve Heilbrun, K. (2004). Comparing single and serial homicide offenses. *Behavioral Sciences & the Law*, 22(3), 325–343. <https://doi.org/10.1002/bsl.581>
- Labuschagne, G. (2001). *Serial murder revisited: a psychological exploration of two South African cases* [Yayımlanmamış doktora tezi]. University of Pretoria.
- Levenston, G. K., Patrick, C. J., Bradley, M. M. ve Lang, P. J. (2000). The psychopath as observer: Emotion and attention in picture processing. *Journal of Abnormal Psychology*, 109(3), 373–385. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.109.3.373>

- Lewis, D. O., Yeager, C. A., Swica, Y., Pincus, J. H. ve Lewis, M. (1997). Objective documentation of child abuse and dissociation in 12 murderers with dissociative identity disorder. *The American Journal of Psychiatry*, 154(12), 1703-1710. <https://doi.org/10.1176/ajp.154.12.1703>
- Makca, C., Şam, B. ve Yıldırım, E. (2021). Seri cinayetlerde katil ve kurban profili. *Adli Tıp Dergisi*, 35(3), 186 - 195. <https://dx.doi.org/10.5505/adlitip.2021.53765>
- Malmquist, C. P. (1996). *Homicide: A psychiatric perspective* (2. Baskı). Washington DC: American Psychiatric Press.
- Maner, F., Kayatekin, Z. E. ve Abay, E. (1991). Psikiyatrik hastalıklar ve suç. *Düşünen Adam, Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 4, 6-13.
- Maroño, A., Reid, S., Yaksic, E. ve Keatley, D. A. (2020). A behaviour sequence analysis of serial killers' lives: From childhood abuse to methods of murder. *Psychiatry, Psychology and Law*, 27, 126-137. <https://doi.org/10.1080/13218719.2019.1695517>
- Martens, W. H. J. ve Palermo, G. B. (2005). Loneliness and associated violent antisocial behavior: Analysis of the case reports of Jeffrey Dahmer and Dennis Nilsen. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 49(3), 298-307. <https://doi.org/10.1177/0306624X05274898>
- McKinley, A. ve Petherick, W. (2021). Serial homicide in Australia, 1820-2020. *Salus Journal*, 9(1), 39-50. https://salusjournal.com/wp-content/uploads/2021/04/McKinley_Salus_Journal_Volume_9_Number_1_2021_pp_39_50.pdf
- Messner S. F. ve Rosenfeld R. (1994). *Crime and the American Dream* (3. Baskı). Wadsworth.
- Miller, L. (2014a). Serial killers: I. Subtypes, patterns, and motives. *Aggression and Violent Behavior*, 19(1), 1-11. <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2013.11.002>
- Miller, L. (2014b). Serial killers: II. Development, dynamics, and forensics. *Aggression and Violent Behavior*, 19(1), 12-22. <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2013.11.003>
- Mosechkin, I. (2021). Why women kill: Studying motives for committing crimes. *Women & Criminal Justice*, 33(3), 207-220. <https://doi.org/10.1080/08974454.2021.1980483>
- Moskowitz A. (2004). Dissociation and violence: a review of the literature. *Trauma, Violence & Abuse*, 5(1), 21-46. <https://doi.org/10.1177/1524838003259321>
- Myers W. C. (2004). Serial murder by children and adolescents. *Behavioral Sciences & the Law*, 22(3), 357-374. <https://doi.org/10.1002/bsl.590>
- Osborne, J. R. ve Salfati, C. G. (2015). Re-Conceptualizing "Cooling-Off Periods" in serial homicide. *Homicide Studies*, 19(2), 188-205. <https://doi.org/10.1177/1088767914526716>
- Pardue, A. ve Arrigo, B. A. (2008). Power, anger, and sadistic rapists. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 52, 378-400.
- Pilson, A. (2011). *Western culture and the spread of serial murder* [Yayımlanmamış lisans tezi]. University of Coastal Carolina. <https://digitalcommons.coastal.edu/honors-theses/109>
- Raine, A., Meloy, J. R., Bihrl, S., Stoddard, J., LaCasse, L. ve Buchsbaum, M. S. (1998). Reduced prefrontal and increased subcortical brain functioning assessed using positron emission tomography in predatory and affective murderers. *Behavioral Sciences & The Law*, 16(3), 319-332. [https://doi.org/10.1002/\(sici\)1099-0798\(199822\)16:3<319::aid-bsl311>3.0.co;2-g](https://doi.org/10.1002/(sici)1099-0798(199822)16:3<319::aid-bsl311>3.0.co;2-g)
- Ramsland, K. (2006). *Inside the minds of serial killers: Why they kill*. Praeger Publishers.
- Ressler, R.K., Douglas, J.E. ve Burgess, A.W. (1988). *Sexual homicide: Patterns and motives* (s. 55). The Free Press.
- Salfati, C. G., Labuschagne, G. N., Horning, A. M., Sorochinski, M. ve De Wet, J. (2014). South African serial homicide: Offender and victim demographics and crime scene actions. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 12(1), 18-43. <https://doi.org/10.1002/jip.1425>
- Schlesinger, L. B. (2000). Serial homicide, sadism, fantasy, and a compulsion to kill. L. B. Schlesinger (Ed.), *Serial offenders: Current thoughts, recent findings* (s. 3-22) içinde. CRC Press.
- Schlesinger, L. B. (2004). *Sexual murder: Catathymic and compulsive homicides*. CRC Press.
- Schlesinger, L. B. ve Miller, L. (2003). Learning to kill: serial, contract, and terrorist murderers. R. S. Moser ve C. E. Franz (Ed.), *Shocking violence II: Violent disaster, war, and terrorism affecting our youth* (s. 145-164) içinde. Charles C. Thomas.
- Seo, D., Patrick, C. J. ve Kennealy, P. J. (2008). Role of serotonin and dopamine system interactions in the neurobiology of impulsive aggression and its comorbidity with other clinical disorders. *Aggression and Violent Behavior*, 13(5), 383-395. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2008.06.003>
- Sewall, L. A., Krupp, D. B. ve Lalumière, M. L. (2013). A test of two typologies of sexual homicide. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 25(1), 82-100. <https://doi.org/10.1177/1079063212452617>
- Siever L. J. (2008). Neurobiology of aggression and violence. *The American Journal of Psychiatry*, 165(4), 429-442. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2008.07111774>

- Silva, A. P. J., Saffi, F., Soares, A. R. A., de Almeida Rocca, C. C., Durães, R. S. S., ve Serafim, A. P. (2023). Profile of serial and single-victim homicide offenders in Brazil: A brief descriptive study. *Victims & Offenders*, 19(4), 656–670. <https://doi.org/10.1080/15564886.2023.2239234>
- Silvio, H., McCloskey, K.A. ve Ramos-Grenier, J. (2006). Theoretical consideration of female sexual predator serial killers in the United States. *Journal of Criminal Justice*, 34, 251–259. <https://doi.org/10.1016/J.JCRIMJUS.2006.03.006>
- Simon, R. I. (2008). *Bad men do what good men dream: A forensic psychiatrist illuminates the darker side of human behavior*. American Psychiatric Press
- Sorochinski, M., Salfati, C. G. ve Labuschagne, G. N. (2015). Classification of planning and violent behaviours in serial homicide: A cross-national comparison between South Africa and the US. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 12(1), 69–82.
- Söderström Anckarsäter H. (2005). Clinical neuropsychiatric symptoms in perpetrators of severe crimes against persons. *Nordic Journal of Psychiatry*, 59(4), 246–252. <https://doi.org/10.1080/08039480500213709>
- Sung, M. (2018). Baker's murder-inspired pie will probably make your skin crawl. <https://mashable.com/article/murder-pie-ed-gein-guy-meets-cake> adresinden 3 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Surles, T. (2021). Hitchhiking nightmares: These killers targeted people simply looking for a lift to their next destination. <https://www.frontpagedetectives.com/p/hitchhiker-murder-rape-suspect-arrest> adresinden 5 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Sutton, M. R. ve Keatley, D. (2021). Cooling-off periods and serial homicide: A case study approach to analysing behaviour between murders. *Forensic Science International: Mind and Law*, 2, 100066. <https://doi.org/10.1016/j.fsml.2021.100066>
- Taniguchi, H., ve Kaufman, G. (2021). Family, collectivism, and loneliness from a cross-country perspective. *Applied Research in Quality of Life*, 17(3), 1555–1581. <https://doi.org/10.1007/s11482-021-09978-8>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). *Global study on homicide: Executive summary*. <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet1.pdf>
- Ural, C., Öncü, F., Belli, H. ve Soysal, H. (2013). Adli psikiyatrik süreç içindeki şizofreni hastalarının şiddet davranışı değişkenleri: bir olgu kontrol çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(1), 17–24. <https://doi.org/10.5080/u6913>
- Varlıklar Demirkazık, Ç. N. (2014, 20–22 Kasım). *Bir suçlu profili olarak seri katiller: Özellikleri ve erken tanı için dikkat edilmesi gerekenler* (Sözlü bildiri). Türkiye'de Adalet Sistemi ve Adli Sosyal Hizmet": Sosyal Hizmet Sempozyumu, Ankara, Türkiye.
- Warren, J. I., Dietz, P. E. ve Hazelwood, R. R. (2013). The collectors: Serial sexual offenders who preserve evidence of their crimes. *Aggression and Violent Behavior*, 18(6), 666–672. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2013.07.020>
- Wiest, J. B. (2016). Casting cultural monsters: Representations of serial killers in U.S. and U.K. News Media, *Howard Journal of Communications*, 27(4), 327–346. <https://doi.org/10.1080/10646175.2016.1202876>
- Williams, D. (2017). Entering the minds of serial murderers: The application of forensic leisure science to homicide research. *Leisure Sciences*, 39, 376 – 383. <https://doi.org/10.1080/01490400.2016.1234953>
- Yaksic, E. (2019). Moving past sporadic eruptions, discursive killing, and running amok: recognizing the convergence of the serial and spree killer. *Journal of Criminal Psychology*, 9(3), 138–146. <https://doi.org/10.1108/JCP-03-2019-0009>
- Yaksic, E., Simkin, M. ve Roychowdhury, V. (2021). A statistical study of the time intervals between serial homicides. *Journal of Criminal Justice*, 73, 101751. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2020.101751>
- Yavuz, S. (2016). *Türk seri katiller: 1960'lerden bugüne* (1. Baskı). Profil Kitap.
- Zeyrek Rios, E. Y., Canter, D. V., ve Youngs, D. (2022). Offense narrative roles of Turkish offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 66(12), 1237–1262. <https://doi.org/10.1177/0306624X211010285>

